

Dolenjski list

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE DOLENJSKIH OKRAJEV

TEDNIK ZA POLITICNA, GOSPODARSKA IN KULTURNA VPRAŠANJA

LETO II. — ŠTEV. 51.

NOVO MESTO, 21. DECEMBRA 1951

ČETRTLETNA NAROČNINA 75 DIN

IZHAJA VSAK PETEK

Naša armada - trden branik socialistične Jugoslavije

Deset let bo minilo jutri, odkar je bila po sklepu Centralnega komiteja Komunistične partije Jugoslavije ustanovljena naša Prva proletarska brigada, prva regularna enota naše vojske. Vsako leto praznujejo naši narodi ta dan kot dan ustanovitve svoje oborožene sile.

»Izkušnje borbe v Srbiji so pokazale, da je treba oboroženo vstajo razvijati ne le v širino, v množičnost, to je kvantitativno, temveč tudi kvalitativno. Pokazalo se je, da je potrebno preiti k formiranju pravih vojaških enot, ki bi bile sposobne, da zapustijo svoje ozemlje in se bojujejo povsod, kjer koli bi jim bilo ukazano.»

Tako je poročal med drugim v svojem referatu tovariš Tito na V. kongresu KPJ o ustanovitvi Narodnoosvobodilne vojske, s pomočjo katere je naša Partija lahko že med vojno reševala ne le vprašanje uspešne borbe proti okupatorjem, marveč tudi vprašanje oblasti — vprašanje zmage nad reakcijo, vprašanje ustanovitve nove Jugoslavije.

Naša Prva proletarska udarna brigada je bila ustanovljena v tistih grozljivih dneh, ko je Evropa ječala pod najhujšim jarmom fašističnih nasilnikov in ko je ves svet trepetal v bojazni, da je za vedno ugasmilo sonce svobode. Hitlerjeve in Mussolinijeve bande in tolpe soldateske njihovih evropskih hlapcev so stale pred vrati Moskve in Leningrada. V srcu podjarmljene Evrope pa se je vzdignila Jugoslavija pod vodstvom svoje Komunistične partije v herojski boj s sto in tisočkrat močnejšimi sovražniki in visoko dvignila zastavo svobodoljubnega človeštva. Ne samo zase — za svobodo vsega naprednega sveta je razplamtevala vstaja naših narodov in krepila vero v pravico in zmago poštenja nad nasiljem. To so bili trenutki, dnevi, tedni in leta najstrohtnejših naporov, nadčloveškega trpljenja in borb naših narodov proti fašističnim osvajalcem.

Sklep vodstva naše Partije o ustanovitvi Prve proletarske brigade je bil revolucionaren, daljnoviden in zgodovinsko utemeljen sklep. Ustrezal je takratnemu vojnopolitičnemu stanju v svetu, razmahu in moči naših množic, njihovega narodnoosvobodilnega gibanja in prizadevanja, da bi vse sile ljudstva vključile v eveti boji proti okupatorjem in za pomoč Rdeči armadi, ki je takrat nosila glavno breme vojne.

To dokazuje, da so se naši narodi, naš delavski razred pod vodstvom naše Partije in tovariša Tita dosledno ravnali po nauku marksizma-leninizma, ki nas uči, da delavski razred ne more revolucionarno spremeniti družbenega reda in se obdržati na oblasti, če ne organizira novih revolucionarnih oboroženih sil, ki bodo trdna opora v revoluciji priporjenih zmag. Samo doslednemu revolucionarnemu stališču vodstva naše Partije je treba pripisati, da je Jugoslavija edina izmed dežel okupirane Evrope v drugi svetovni vojni izkoristila ugodni vojnopolitični položaj in izšla z vojne z organizirano, revolucionarno oblastjo in revolucionarno, pravo ljudsko vojsko. Saj je Partija že pred vojno, ko je bila vojna nevarnost blizu, dala komunistom in komunistični mladini navodila, naj se uči uporabljati orožje in vojaške spretnosti, začela je osvajati položaje Partije v vojski, navajala žene in dekleta k bolničarskim tečajem itd.

Takoj po napadu fašistov na našo deželo, ko so odpovedale vse »stare, ljudske stranke« in pokazale svojo gnalobo z izdajalsko vladov vred, je začel Centralni komitej KPJ z vrsto političnih in organizacijskih ukrepov pripravljati oboroženo vstajo, hkrati pa je pozval vse jugoslovanske narode na neizprosno borbo proti fašističnim okupatorjem in njihovim hlapcem, domačim izdajalcem. CK Partije je takoj poslal v vse kraje naše dežele svoje kadre, da bi organizirali vstajo, sam Centralni komitej pa je stopil na čelo vseljidskega upora kot vojni »Glavni štab narodnoosvobodilnih in partizanskih odredov narodov Jugoslavije«.

Pod vodstvom Partije in tovariša Tita, vrhovnega komandanta oboroženih sil naše domovine, je vseljidska vstaja zagorila kakor silen požar v vseh krajih

Jugoslavije. Neprestano se je širila oborožena borba proti okupatorjem; ljudstvo je dajalo za svojo, pravo ljudsko vojsko,

nenehno pomnoževati. Med odločilnimi bitkami v Stalingradu in El Alameinu so naše enote vezale na Balkan 36 nacifa-

Pešadijske enote JA na lanski prvomajski proslavi v Beogradu

vse — do zadnjega koščka kruha, obutve, obleke, živino, vozila, bilo je s svojo partizansko vojsko eno. Partija in tovariš Tito sta razvijala in krepila partizanske vrste. Partija je prepletala bit naše vojske, njene organizacije so ideološko in politično zajele in zajemajo pod svojo zastavo slehernega pripadnika vojske, od ustanovitve prvih partizanskih odredov, pa vse do danes. Naša vojska je bila zato ne le vojaška, temveč tudi velika politična sila, ki je aktivizirala ljudske množice za oboroženo borbo, tolmačila in pojasnjevala linijo in smotre narodnoosvobodilne borbe ter pomen nove ljudske oblasti.

V vojaškem pogledu je dala naša vojska za zmago zavzemnikov ogromno. Vezala je na Balkanu od začetka do konca vojne velike nemške in italijanske fašistične sile ter jim zadala občutne izgube. Za razbitje stare jugoslovanske vojske so v letu 1941. potrebovali fašisti 21 divizij (360.000 vojakov); ob koncu leta 1941 pa so morali postaviti proti naši Armadi že 510.000 vojakov, pozneje pa celo 700.000 vojakov. Po kapitulaciji Italije so postavili Nemci proti naši Armadi 23 divizij, ki so štejele okrog 480.000 vojakov; leta 1944 pa so morali poslati na naše bojišče še eno divizijo, en samostojen korpus in 20 samostojnih polkov.

Fašistični okupatorji so hoteli zlomiti voljo naših narodov po svobodi z različnimi velikimi ofenzivami in nepreglednim nasiljem, vendar niso uspeli. Nasprotno — imeli so velike izgube. V sedmih ofenzivah je imel okupator 132.032 mrtvih in 25.625 ujetih, v vsej vojni pa je bilo na našem bojišču 447.000 mrtvih in 559.434 ujetih vojakov in oficirjev. Naša vojska je zaplenila in uničila 4630 sovražnih topov, 13.395 mitraljezov, 31.819 puškomi-traljezov, 590.984 pušk, 7149 minometalcev, 309 letal, 928 tankov, 20.022 motornih vozil in 362 milijonov 900.000 nabojev za puške poleg vrste drugega vojnega gradiva, orožja, opreme in podobno.

Med vojno so operacije naših brigad in divizij onemogočile fašistom, da bi imeli na Balkanu zanesljivo oporišče za operacije proti Vzhodu in Sredozemlju. Naša vojska je primorala Nemčijo in Italijo, da sta imeli skozi vso vojno v Jugoslaviji velike sile in da sta jih morali

bilo všeč. Že medtem, ko smo krvaveli in si v ognju in krvi ustvarjali svobodno domovino, so barantali na tihem za našo samostojnost ter si delili naša ozemlja na vplivna področja. Voditelji Sovjetske zveze so pokazali, da eno govore, a drugo delajo. Pijani slave izza vojnih let in zmag so mislili, da bodo s hrupno resolucijo Informbroja preslepili in omajali jugoslovanske narode, jih ločili od državnega in partijskega vodstva in ustvarili v Jugoslaviji sovjetsko kolonijo. Toda — kar jim je uspelo na Poljskem, Češkem in drugje v vzhodni Evropi — se jim je v Titovi Jugoslaviji sešulo v prah. Resnica o Jugoslaviji je prodrla v svet. Kakor strašen sodnik je pred tedni naša obtožba pred Organizacijo združenih narodov pokazala znova vsemu svetu, da z voditelji SZ ne mislijo na mir.

Vzporedno z razvojem naše vojske se je v oboroženi vstaji razvijala tudi naša ljudska oblast. Pravilni medsebojni razvoj in delo naše vojske in ljudske oblasti je omogočil, da so oborožene sile vstaje iz partizanskih odredov hitro prerasle v redno vojsko, omogočil je vztrajno in neizprosno vojno proti okupatorjem in domačim izdajalcem ter zagotovil zmago ljudski oblasti že med vojno, po vojni pa obnovi in nagel prehod k socialistični graditvi. Kakor med vojno so po njej pripadniki JA svojemu ljudstvu na nešteto delovnih akcijah v obnovi in planskem gospodarstvu znova in znova dokazovali ljubezen do domovine.

Ustanovitev naše ljudske vojske in ljudske oblasti v štiriletni revoluciji in borbi očitno kaže globok ljudski in revolucionarni značaj naše vojske. Vojska in ljudska oblast — to sta dve največji zmagi naših delovnih ljudi. Ti dve pridobitvi pa sta, kakor je dejal tovariš Edvard Kardelj na V. kongresu KPJ: »eno in isto: ljudska oblast in njena oborožena sila oziroma oborožena sila ljudstva, brez katere bi ljudstvo ne moglo biti na oblasti«.

Naša vojska je bila med vojno in po njej glavna opora Partije za rešitev na-

cionalnega vprašanja. V resnici je bila in je naša Armada kovač bratstva in enotnosti jugoslovanskih narodov, bila je in je, kot pravi tovariš Tito, »Sejalec bratstva in enotnosti«.

V vojni ustvarjalec srečne bodočnosti, v miru graniten branik graditve socialističnega gospodarstva in reda — taka je naša Armada. Njen globoko ljudski značaj ji je natančno in za vedno nakazal njene socialistične domovine. Ni sile, ki bi v Titovi Jugoslaviji mogla ločiti vojsko od ljudstva in narobe.

Naša Partija in država ima to veliko in slavno, čeprav težavno nalogo, da sta pionirja borbe za zmago načela enakopravnosti med socialističnimi državami, brez katerega ni nadaljnje poti socializma, niti demokratičnega gibanja na splošno. Naša Jugoslovanska armada, ki čuva varnost meja socialistične domovine, pa je v tej luči ne le važen činitelj notranjega življenja, marveč tudi nadaljnje borbe naprednih sil in garant miru v svetu.

Zaman izzivajo na naših mejah sovjetski opričniki, zaman nas obrekujejo sovražniki na Vzhodu in Zapadu. Svet je spoznal vrednost nove Jugoslavije in iz dneva v dan bolj ceni naše napore za očuvanje miru. Borci in oficirji naše armade so z vsem našim ljudstvom čvrsto ob svoji Partiji in tovarišu Titu. Vsi kot eden so pripravljeni storiti vse, da ohranimo našo svobodo in pridobitve naše revolucije. Naša ljudska vojska se zaveda, da je socialistična armada, ki ne bo nikoli nikogar ogrožala, ki pa bo vedno budno pazila na mirni razvoj svoje ljubljene dežele in pred vsakomur branila graditev socializma v naši državi.

Naj živi 22. december — dan naše slavne Armade!

Naj živi naša svoboda in neodvisna socialistična domovina FLRJ!

Naj živi naš vrhovni komandant — ustvaritelj naše Armade — maršal Tito!

Revolucionarna armada in nova ljudska oblast sta rastle med borbo vzporedno. — Na sliki: skupina partizanov Kočevskega edreda s člani rajonskega odbora Stari trg ob Kolpi (fotografirano v maju 1942. leta v Zagorcu)

Frontne organizacije naj postanejo demokratično torišče vsega našega političnega življenja

Po III. kongresu OF Slovenije se je v četrtek 13. decembra prvič zbral Glavni odbor OF Slovenije v Ljubljani na prvo zasedanje. Zborovanje je začel podpredsednik IO OF Jože Rus in pozdravil člane Glavnega odbora, nato pa je imel sekretar IO OF Slovenije tov. Miha Marinko daljši referat o nekaterih aktualnih gospodarskih in političnih vprašanjih.

Tovariš Miha Marinko je med drugim dejal, da se v našem gospodarstvu že čutijo zelo vzpodbudni znaki solidnega utrjevanja. Vedno bolj prehajamo iz starega administrativnega planiranja in razdeljevanja na osnovno gospodarskega računa v proizvodnji; čedalje bolj se povsod uveljavlja gospodarska dejavnost po zakonu ponudbe in povpraševanja. Občutno padajo cene kmetijskih pridelkov in industrijskih izdelkov, vera v denar narašča, vedno manj pa je tudi mrzličnega hlastanja po blagu in strahu, da bi tega ali onega zmanjkalo. Seveda bo treba še marsikaj urediti za nadaljnjo utrditev gospodarstva. — Nadalje je tov. Marinko podčrtal, da se moramo vsi navaditi gledati poedine ukrepe v gospodarstvu, poglobljanju in razvijanju socialistične demokracije kakor tudi notranje politične pojave v razumljivi medsebojni povezanosti. Gledati jih moramo kot eno samo celoto. Mnoge neposredne težave izvirajo od tod, ker gospodarstvo in politični kadri premalo pojasnjujejo naše smotre.

Pred uvedbo novega finančnega sistema, je poudaril tov. Miha Marinko, je nujno potrebno, da do največjih možnosti omejimo podlago za špekulacijo. Za ta prehod so dani pogoji v davčni politiki, v politiki cen industrij-

skih izdelkov, v politiki spremenitve sestave potrošnje plačilnega fonda in v dosegi pravilnejše razdelitve potrošnje narodnega dohodka. Vse to mora dati vzpodbudo za čim večjo proizvodnjo kmečkih pridelkov. Vse naše gospodarske osnove prinašajo bistvene spremembe tudi našemu kmetijstvu.

Ko temeljito odpravljamo ostanke administrativnega načina gospodarjenja, je dejal tovariš Marinko, odkrivamo celo vrsto primerov, da so poedinci in skupine uživale nepravilne prednosti, ki so v nasprotju s temeljnimi načeli socialističnega nagrajevanja. S pobijanjem takih nepravilnosti in teženj se je treba hkrati boriti z vsemi silami tudi proti zlaganim principom nekaterih, ki zahtevajo za vse enake nagrade, češ da imamo vsi enake potrebe. Taka naziranja je treba odločno odklanjati in neprestano pojasnjevati, kako nujno je dosledno uveljavljanje načela nagrajevanja po zaslugi.

Tovariš sekretar je nato opozoril, da v naših organizacijah mnogo premalo spremljamo zunanje politične dogodke. Opozoril je, da zunanja reakcija naravno računa na neke naše notranje probleme. Delovanje sovražnikov se je v resnici na splošno pozitivno. Proti povečani aktivnosti reakcionarnega dela klera moramo n. pr. postaviti našo trdno politično enotnost in trdnost vseh naših organizacij, povečati moramo njihovo sposobnost, odkrivati vsako kakor koli prikrivano rovarjenje klera in špekulantov in ga z mobilizacijo množic paralizirati.

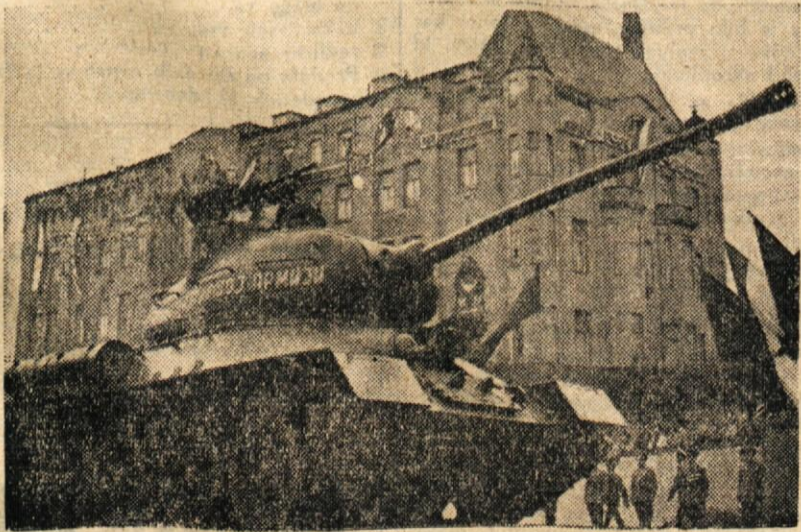
V zvezi s pojavi mlačnega in negativnega razpoloženja in napačnega razlaganja naše demokracije je tovariš Miha Marinko med drugim poudaril

potrebo po kritiki vsega negativnega; bistven element naše demokracije kot gonilna sila našega razvoja je prav kritika vsega škodljivega. Ta kritika je nujen sestavni del in eno osnovnih sredstev naših naprednih sil.

Nadalje je tov. Marinko govoril o reorganizaciji ljudskih odborov, ki prinaša s seboj tudi potrebo po novih oblikah in načinu povezovanja oz. vodstvenih organov Fronte v okviru predvidenih občin. Na teh organih Fronte bo stonelo vse politično in organizacijsko delo ter pobuda za neposredne volitve, ki bodo sledile sprejetju zakona o občinskih ljudskih odborih.

Končno je pred zaključkom referata tov. sekretar opozoril, da bi bilo koristno in začelno, da bi osnovne partijske organizacije prenesle večji del svojega množično političnega dela na teren frontnih organizacij, kar bi pomagalo odpravljati sektarske ozkosti in pripomoglo k dejanski široki politični aktivizaciji našega frontnega članstva. Za obdelovanje vseh splošno ekonomskih in družbenopolitičnih problemov je torišče v frontnih in drugih množičnih organizacijah. V tem pogledu ni načelnih in programskih razlik med Partijo in Fronto. Stremeti moramo, da frontne organizacije postanejo široko demokratično torišče vsega našega družbenega političnega življenja in aktivnosti naših delovnih množic.

O kmetijskem združništvu je na zasedanju govoril tovariš Viktor Avbelj, predsednik Sveta za kmetijstvo. — Po končani diskusiji je predsednik tov. Josip Vidmar dal na glasovanje resolucijo zasedanja Glavnega odbora OF, ki je bila soglasno sprejeta. (Resolucija je bila objavljena v nedeljskem Slov. Poročevalcu dne 16. decembra.)

Tankisti v defleju

Občina - resnična družbena skupnost

prebivalcev zaokroženega področja

Razpravljanje o občinah je bilo v zadnjih tednih na Dolenjskem kar precej. Ljudje pozdravljajo občine kot novo obliko najnižjih upravno-teritorialnih enot ljudske oblasti; o tem so največ razpravljali zbori volivcev — čeprav so bili ponekod šibko pripravljani — pa tudi občni zbori in množični sestanki članstva Fronte so se bolj ali manj dotikali tega važnega vprašanja. Premalo so sodelovali — vsaj po dosedanjih poročilih — pri razpravljanju o vsebini in področjih predvidenih občin sindikati s svojim članstvom. Povsod tam pa, kjer zbor volivcev ali množični sestanki politične organizacije nista bila dobro pripravljena, pa so se ljudje raje kot na slabem sestanku več pomenili o občinah takole doma, pa v gostilnah in zidanih — po lepi, stari navadi Dolenjcev ob polju in dobri malici. Nanesla je beseda na to in ono.

Dobronamernemu razpravljanju se je ponekod zaradi nevednosti pritaknilo to in ono, kar z novimi občinami nima pravnih skupnega. Drugačnja je slika seveda tam, kjer so ostanki preživeli skupin vaških mojstev namerno vnesli v razpravljanje o občinah svoje brihne opombe, češ »... zdaj se pa zares vidi, da gremo nazaj na staro. Celotno občino nam vračajo, pomislite, občine!! Kirar v Klenovcu je »na lastne oči videl angleške avione svetle barve, ki so leteli proti Zburam in Škocijanu« in se mu je srce tako stisnilo, da je javno začel govoriti, da ne bo več član OF, češ, saj bodo »prišli Angličji in potem člani OF ne bodo več upoštevani...«

Stari zapečkarji, bivši župani, ki so med vojno vneto pomagali županovati tudi pod okupatorjevo palico, pa cerkveni ključarji in nekateri bogati kmetje, ki od leta 1945 niso niti kaj več zadovoljni, so s pravilico o »starih časih« privlekli na dan še enkrat vse tiste zaprta obljube, s katerimi naši žalostni reaktorji že leta in leta mažejo sebe in tiste, ki jim še verjamejo. V pravilico o »starih časih« spada seveda tudi »stara občina«.

Navajeni smo pošteno pogledati stvarjem v oči takim, kakršne so. Prav nobenega vzroka ni, da naša oblast ne bi ljudstvu povedala vsega, kar ga mora zanimati. Izjema so seveda samo državne tajnosti, pa še te le zaradi tega, kot je nekoč dejal tovariš Tito, da zanje ne bi zvedel sovražnik. Razpravljanje o občinah se razvija zelo široko in svobodno, kakor smo to navajeni delati vedno in povsod, kadar gre za velike in pomembne odločitve, ki jih zahteva nenehen razvoj naše socialistične graditve. Pri nas ne gre za nekakšno »popravljanje« ukrepov, ki so bili n. pr. dobri pred letom dni ali še prej, ne gre — po domače povedano — za kranje vsebine našega velikega dela graditve ljudske oblasti. Gre nam le za to, da s potrebnimi spremembami dokazujemo višjo stopnjo, ki smo jo že dosegli v borbi za socializem. Tudi te spremembe same pripravljajo tla novim spremembam, ki bodo potrebne z ročico socialistično zavestjo naših delovnih množic.

BO OBČINA RES »STARA OBČINA« ALI LE VEČJI KLO?

Kar na kratko povemo: ne eno ne drugo ne bo! Stare občine so bile sredstvo, s katerim so mestni in vaški mojstri uresničevali svoje klikarsko, strankarsko politiko. Kdor je bil na »oblasti«, je žrl druga in ga tlačil k tlem. Od starih občin so imeli korist samo kapitalisti, ki so na najrazličnejše načine prav s pomočjo občin dobivali razne ugodnosti, gradbena dovoljenja, zmagovali na licitacijah in bogateli na račun revnih slojev. Liberalci in klerikalci so se v občinskih odborih dajali za stolčke in obljubljali ljudem nebesa na zemlji, ko pa so po volilnih golažih zasedli položaje, je od obljub ostal ljudstvu le še — prazen papir. S takimi občinami in z vsó drugo navlako, ki so jo nekdanji režimi vnesli v svoj način »vladanja«, nočemo danes seveda imeti prav nobenega opravka.

Krajevni ljudski odbor je pridobitev naše revolucije. Je organ ljudske oblasti, ki je pravzaprav od leta 1945 dalje še vedno ohranil značaj narodnoosvobodilnih odborov iz za let vojne. Njegova na-

loga je bila med vojno in po njej predvsem v tem, da je pridobival ljudi za uresničevanje številnih dobrih nalog pri graditvi nove države. Veliko število takih obdobjev je bilo potrebno zato, da so bili čim bliže, takorekno sredi ljudstva. V prvem povojnem času je bil nujen tak način gospodarjenja, da smo zaradi obnove in splošnega pomanjkanja številnih surovin morali upravljati gospodarstvo strogo iz večjih središč. To se je poznalo seveda tudi v delu ljudske oblasti. Kar pa je bilo takrat nujno, je danes odveč. Vrsta novih ukrepov, posebno tistih v zadnjem letu, postavlja naše gospodarsko življenje in delo državne uprave na podlago čedalje večjega samoupravljanja. Pa še nekaj: odpadli so skoraj vsi obvezni odkupi, garantirana preskrba in razdeljevalni način dela sploh! Državno upravo moramo pomeniti, najnižjim oblikam upravno-teritorialnih enot pa dati tudi vsa finančna sredstva, da bodo lahko široko razvijale gospodarsko, socialno in kulturno rast svojega področja. Za take naloge nam je področje sedanjega KLO premajhno.

NAS SMOTER: SAMOUPRAVA DELOVNIH MNOŽIC

»Perspektive naše nadaljnje socialistične graditve pomeni samoupravo delovnih množic. V tej perspektivi naj zato občina predstavlja tisto najnaravnejšo skupnost na zaokroženem področju, ki bo omogočala razvoj občine v resnično družbeno skupnost... Zato seveda ne pomeni prisvojitve tradicionalnega imena občine — kakor so nekateri naivno ali pa zlonamerno označevali — povratek na stari čas, ampak nasprotno: ustanavljanje občin je odločen korak naprej v naši socialistični graditvi in pomeni zagotovitev tistih osnov, ki bodo ustvarjale bodočo družbeno skupnost v takih teritorialnih enotah, ki bodo imele najboljšje pogoje za to.«

Tako je nakazal naš cilj tov. dr. Marjan Brečelj, predsednik Sveta za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti na II. zasedanju Ljudske skupščine LRS pretekli teden v Ljubljani, ko je govoril o pripravah za reorganizacijo ljudskih odborov in za spremembo upravno-teritorialne razdelitve Slovenije.

V tej luči dobiva predlog za reorganizacijo ljudskih odborov seveda popol-

Dolenjska ob 22. decembru

S kresovi, okrašenimi vasmi, trgi in mestih, bakladami, razstavami in številnimi prireditvami se pripravljajo dolenjski kraji na jutrišnji praznik oboroženih sil — naše slavne Jugoslovanske armade.

V Novem mestu bo v petek zvečer ob 8. uri velika baklada, na kateri bodo sodelovale enote JA s članstvom vseh množičnih organizacij, po bakladi pa miting na Glavnem trgu. Ob osmih zvečer bo v Domu JA slavnostna akademija, posvečena Dnevu JA. 22. decembra homo obiskal grobove padlih partizanov in položili vence, popoldne pa bo bogat folklorni spored na stadionu v Kandijah. Zvečer velika zabava v Domu JA.

V Kočevju in v bližini slavnostne proslave Dneva JA v vseh krajih. V Jurčevju pri Ribnici bodo mladinci priredili mimohod obveznikov predvojaške vzgoje, nato pa bo tek na 200 metrov. V Ribnici bo prebivalstvo priredilo skupno proslavo v vojsko, nato pa bo šahovsko tekmovanje med mladinci in garnizija JA. Šahovska tekmovanja bodo tudi v Sušnju, Zigmariču in Zamostcu.

V Ribnici, Kočevju, Otonku, Moziju, Banji Loki in Loškem potoku bodo zvečer zagoreli kresovi. — 22. decembra bodo krajevne organizacije Zveze borcev podelile blivšim borecem in aktivistom odklovanja, mladincem rojenim leta 1935., pa bodo na slovesen način sprejeli v vrste predvojaške vzgoje.

Rakšen je ameriški kapar in do kod je prodril v Beli krajini

Sadijari večinoma že poznajo ameriškega kaparja. Nekateri ga še vedno zamenjujejo z drugimi škodljivci na sadnem drevju. To se dogaja posebno v predelih, kjer se je kapar šele pojavil, ali pa ga sploh še ni. Namen imam kratko opisati ameriškega kaparja, da bi ga vsak sadijar lahko takoj spoznal, če se pojavi na sadnem drevju.

Ameriški kapar spada v grupo ščitastih uš. Tukaj razlikujemo sljivino ščitasto uš ali slivinega kaparja, jabolčno šči-

Kaj vse pripravlja dedek Mraz najmlajšim v novomeškem okraju

Vse šole, organizacije, posebno pa sekcije AFZ in delovni kolektivi si letos prav posebno prizadevajo, da bodo našim najmlajšim pripravili čimveč veselja za Novoletno jelko.

Kakor prejšnja leta bodo tudi letos delovni kolektivi prevzeli skrb za obdaritev in razvedrilo otrok na ta dan po poseameznih šolah ter pionirskih organizacijah. Pionirji in cicibani na poseameznih osnovnih šolah že vedo, kdo je njihov dobrotnik, saj so po navadi v pisemnih stikih z njimi. Da bo čimveč veselja in zabave, skrbe šolske vodstva ob pomoč množičnih organizacij in posameznikov. Tam, kjer obstajajo kulturno-umetniška društva, pripravljajo ta posebne programe za otroški praznik. V pripravah za obdaritev pa bodo veliko pripomogli gospodinjki tečaji, ki jih je v novomeškem okraju sedaj že 22. Tečajnice same so prevzele pripravo peciva, slaščic in drugih dobrot, ki jih letos ne bo malo.

Zelo postrtovalno se pripravljajo za Novoletno jelko v St. Jerneju, kjer pripravljata tamošnje KUD poseben program. Obiskali bodo vse bližnje vasi oziroma šole. Počobno bo v vseh večjih krajih in na vseh šolah. Pravo presenečenje pripravljajo cicibančkom in pionirjem za ta praznik v Novem mestu v risalnici osnovne šole. Že nekaj časa namreč člani Ljud-

skupnosti drugačno vlogo od tistih govorik, ki so se v dolenjskih okrajih marsikje pojavile v zvezi z novimi občinami. Ponovimo na kratko: niti vloga starih občin, niti dosedanje delo KLO se ne more primerjati z vlogo bodočega občinskega ljudskega odbora. Lahko trdimo, da bo skoraj 90 odstotkov vseh nalog, s katerimi se srečuje povprečni državljan, zdaj na občinah. Ne bo več tolikšnega tekanja na okrajne odbore in celo na ministrstva; polnomočja občin na področju krajevnih in splošnih nalog bodo veliko širša kot so jih doslej imeli naši KLO. Občina bo v resnici gospodarsko, politično in kulturno središče zaokroženega področja. Reševala bo številna vprašanja lokalnega gospodarstva, komunalnih naprav in potreb krajev, ki jih bo združevala, ustanavljala bo podjetja, skrbeli bo morala za zdravstvo, prosveto, za rast zadružništva, kmetijskih panog, skratka — v veliko večji meri kakor doslej bo v celoti reševala družbeni plan svojega okoliša in gradila v okviru zakona vedno hitreje in uspešneje komunalno in sploh lokalno gospodarstvo. Občine bodo lahko v okviru predpisov razpisovale krajevne davčnine, lahko pa bodo v izjemnih primerih najemale tudi posojila, česar doslej KLO niso mogli. Vse to in še marsikaj govori odločno o tem, da je ustanavljanje občin odločen korak naprej v naši socialistični graditvi.

»Vračanje na staro«, ki je zraslo v pobožnih željah reakcionarnih ostankov ljudi, ki so izgubili v NOB nekaj tako močnega vpliva na vas, je torej v resnici samo pobožna želja. Ves naš razvoj govori o tem, da gremo naprej in da nam nove oblike dela služijo samo zato, da laže in hitreje ustvarjamo vse tisto, kar delovno ljudstvo še potrebuje. Na nič starega, kar je bilo slabo, se ne vračamo; iz preteklosti jemljemo samo tisto, kar je bilo tudi takrat dobro in je danes za sodobnost sprejemljivo.

Redki posamezniki, ki so ob govoricah o »starih občinah« že izvelikli iz skrini po naštalnuni dišeče županske sukne in začeli, kakor n. pr. v Škocijanu in okolici, sanjariti o zopetnih stolčkih v novih občinah, pa so s svojimi govoricami in »predvolilno propagando« potrdili samo to, da se niso še vedno ničesar naučili iz velikega zgodovinskega obdobja, v katerem je rasla, zmagovala, se utrjevala in se nadalje krepi naša ljudska oblast. Za oblast delovnih ljudi socialistične Jugoslavije pa poti nazaj ni.

Najboljše organizacije Zveze borcev — zmagovale v 6-mesečnem tekmovanju, bodo prejele diplome in nagrade. Med njimi so KO ZB Kočevska reka, Morava, Stara cerkev, Ribnica, Kočevje, Rudnik pri Kočevju in Podpreška. Odklovanj bo skupno 800 blivših borecev in aktivistov iz NOV.

V Črnomlju bodo 10. obletnice ustanovitve JA proslavili posebno slovesno. Zibelka partizanstva bo počastila praznik JA v spominu na vse, ki so dali svoja življenja za našo svobodo. Glavna akademija bo 21. decembra zvečer v Črnomlju, kjer bodo sodelovali poleg ostalih skupin tudi moški pevski zbor, mladinski orkester gimnazije in godba na plahla. Akademije bodo tudi v Metliki, Semiču, Vinclju in drugih središčih, proslave združene s kulturnimi prireditvami, pa bodo na predvečer praznika v vseh večjih krajih.

Trebuje pripravila na Dan JA številne proslave s krajskimi kulturnimi prireditvami, ki bodo v vseh krajevnih središčih okraja. Sodelovalna bodo organizacije ZB, kulturnoprosvetna društva, mladina in ostale organizacije. — 22. decembra bodo krajevne organizacije ZB podelile odklovanja borecem in aktivistom iz NOB, hkrati pa bo slovesno podelitev nagrad in diplom zmagovalcem v 6-mesečnem tekmovanju.

boriti. Očistiti je treba drevje stare skorje in suhih vej, nato pa ga temeljito škropiti, toda to morajo izvršiti sadijari v čimvečjem obsegu. O tem se je že mnogo pisalo. Zato mislim prikazati le uspehe in neuspehe škropljenja v okraju Črnomelj. V letu 1950/51 je bilo poškropljenih malo dreves. K temu je pripomogla polemika o škodljivem in neškodljivem delovanju »Durla« na drevesa, pa tudi slabe izkušnje iz prejšnjih let, ko so uporabljali za škropljenje pokvarjeno škropivo ali pa v premočni koncentraciji.

V zadnji sezoni zimekega škropljenja so bile narejene naslednje napake: drevo je bilo preslabo poškropljeno in ni škropivo kaparju prav nič škodovalo (tak je bil primer v Adlešičih) ali pa so škropili le poseamezne sadovnjake v vasi. Pravilno so škropili v Gradcu, kjer je opaziti zmanjšanje okužbe. Mikroskopska preiskava v Kmetiškem znanstvenem zavodu je ugotovila 97%-no smrtnost kaparja. To pomeni, da je »Durla« dobro škropivo in da je bilo pravilno poškropljeno, kar je predvsem zasluga tovariša Piletiča, ki je vodil škropljenje.

Navodila za preizkušanje uporabnosti škropiva, za pripravljane škropiva in za škropljenje so KZ in KLO okraja Črnomelj prejeli v lanskem letu. Zaradi ravnanja po teh navodilih se ni letos nikjer zgodilo, da bi se poškropljeno drevo posušilo!

Sadovnjaki Bele krajine so močno ogroženi Okužba obsega predvsem predele ob Kolpi Poamezna žarišča pa so še v KLO Talčji vrh, Dragatuš in Stranška vas, od koder se kapar širi v neokužene predele. Najmočnejša okužba je v KLO Gradac (80% okuženih dreves), Rosalnice in Grblje. Za neokužene predele se smatrajo KLO Sinji vrh, Stari trg, Predgrad, Doblječ, Petrova vas, Semič, Črmošnice, Rožni dol, Štreklicev, Črešnjevec, Lokvica in Suhor. V poslednjih starih pa so že naideni sumljivi znaki. Povprečno je v Beli krajini 11% okuženih jablan in hrusk. Ing. D. P.

Generalna skupščina OZN je sprejela našo pritožbo prot ZSSR

Najvišji organ OZN — Generalna skupščina — je na svoji seji 14. decembra z ogromno večino sprejela resolucijo, ki jo je predložila naša delegacija v zvezi z odnosmi Jugoslavije do Sovjetske zveze in njenih zaveznic. Od 54 delegacij je za našo resolucijo glasovalo 47 delegacij, dve sta se vzdržali glasovanja (Perzija in Afganistan), 5 delegacij držav sovjetskega bloka pa je glasovalo proti.

Ta zmaga in mednarodno priznanje naši delegaciji je v popolnem skladu s težnjami milijunskih narodov vsega sveta, ki obsajajo napadalnost, pa naj prihaja ta s katerekoli strani. V Organizaciji združenih narodov vidijo vse države sveta sredstvo, ki odigrava vedno značilnejšo vlogo pri obrambi miru na svetu. Svet je zato obsodil sovjetski pritisk na našo državo. Glasovanje za sprejem naše resolucije, ki v svojem bistvu zahteva od Sovjetov samo to, da nas pustijo v miru in da se odločijo z nami uravnati medsebojna vprašanja po običajnih diplomatskih poteh, kakor to delajo vse države na svetu, je potrdilo, da je Jugoslavija izpolnila samo svojo dolžnost, ko se

je pritožila proti Sovjetski zvezi pred celim svetom kot enakopravni član OZN. Medtem ko so posamezni delegati raznih držav govorili v prid naše resolucije, pa so zastopniki Sovjetske zveze in njenih zaveznic uporabljali kakor običajno izmišljotino, psovke in zmerjanje na račun naše države. S takim »nastopom« in zagovorom seveda niso nikogar prepričali — nasprotno: mednarodna javnost je znova obsodila politiko vlade ZSSR, ker smatra, da takšna politika resno ogroža svetovni mir in onemogoča urejevanje mednarodnih odnosov. Sprejem naše resolucije v Generalni skupščini OZN predstavlja zato vsekakor nov doprinos k ugledu OZN, ki je zrastle posebno med malimi državami. Sprejem naše resolucije pa je znova potrdil, da narašča vedno bolj tudi ugled nove Jugoslavije. Svet nas je s sprejemom naše resolucije krepko podprl v naši vztrajni borbi za obrambo neodvisnosti, v našem prizadevanju za neoviran notranji razvoj, hkrati pa nam je dal izdatno pomoč tudi s tem, da je s sprejemom naše resolucije okrepil mednarodni položaj Jugoslavije.

Od tedna do tedna

Šef jugoslovanske delegacije tovariš Kardelj je dal dne 7. decembra Zdrženju dopisnikov pri OZN na zasedanju Generalne skupščine v Parizu radijski in televizijski intervju, v katerem je odgovarjal na vprašanja dopisnikov. Objavljamo dve vprašanji in odgovora tovariša Kardelja (celoten intervju pa je bil objavljen v Slov. Poročevalcu 13. decembra).

Dopisnik »Christian Science Monitor«: »Združene ameriške države dajajo Jugoslaviji vojaško pomoč. Ali Vas smem vprašati, kaj dobivajo Združene ameriške države od Jugoslavije za orožje, ki ga ji dajejo.«

Kardelj: »Vaše vprašanje je upravičeno glede na to, da sovjetska propaganda trobi o tem, da Jugoslavija odstopa ZDA vojaška oporišča, letališča, svoje rudnike, tovarne itd. Dejansko ni pri tem niti trohice resnice. Toda nekaj Združene ameriške države in ameriški narod vendarle dobivajo. S tem, da pomagajo jugoslovanskim narodom pri krepitevi obrambnih sil, krepijo pozicijo miru v jugovzhodni Evropi. Kolikor bo Jugoslavija močnejša, toliko bo manj upanja, da bi kdo začel pustolovščino proti neodvisnosti in celovitosti naše države in toliko manjša bo nevarnost za mir v Evropi. Utrditev miru na Balkanu, s tem pa tudi v Evropi sploh — to je tisto, kar jugoslovanski narodi vračajo ameriškemu narodu, nedvomno pa je to tisto najdragocenejše, kar želi tudi ameriški narod.«

Dopisnik »Chicago Sun«: »Pravkar sem se vrnil iz Jugoslavije. Pogovarjal sem se tudi s številnimi jugoslovanskimi katoliškimi višjimi duhovniki in z jugoslovanskimi katoličani. Presenetilo me je, da niti jugoslovanski katoličani pa tudi ne visoki jugoslovanski katoliški duhovniki ne goje nobenih simpatij do Stepinca, ki je bil pravkar izpuščen iz zapora. Ali nam lahko kaj poveste o ozadju Stepinčeve zadeve in pojasnite, zakaj nimajo jugoslovanski katoličani nikakih simpatij do Stepinca.«

Kardelj: »Zelo lahko boste to razumeli, samo če se za trenutek poskušate spremeniti v povprečnega Jugoslavana. Ta povprečni Jugoslovan se je med drugo svetovno vojno ali aktivno boril proti nemškemu in italijanskemu okupatorju ali vsaj podpiral to borbo, medtem ko je Stepinac sodeloval z Nemci in hrvatsko kvizlinško vlado in

blagoslavil okupatorsko kvizlinško orožje za borbo proti lastnemu narodu. Razen tega ne smemo pozabiti da je FLRJ država s pretežno pravoslavnim prebivalstvom. Hrvaski kvizlinški krvoloki so med vojno pobili na stotisoče pravoslavnega srbskega prebivalstva, v istem času pa je Stepinac izvrševal množična nasilna pokristjanjenja in prestopanja v katoliško vero. Zamislite si samo, kakšen glas bi užival recimo kak visoki cerkveni funkcionar v Ameriki, ki bi izkoristil vojno in kak kvizlinški režim za nasilno izpreobrnjenje pripadnikov drugih veroizpovedi. In končno, po vojni je Stepinac zopet orožje proti jugoslovanski politični akciji, ki nima nobene zveze z interesi katoliške cerkve, toda naperjena je proti osnovnim nacionalnim interesom Jugoslavije. To ve danes vsak Jugoslovan in zato ni niti najmanj čudno, če nima Stepinac celo v obeh katoliških duhovnikov nobenega ugleda.«

Kratke vesti

REKA. — Tudi naše prekomorske ladje bodo dobile radarje, s katerimi je precej povečana varnost plovbe. Radarje bodo dobile ladje »Reka«, »Pulj«, »Učka«, »Hrvatska«, »Crna gora« in še nekatere druge.

PARIZ. — Egiptovski zunanji minister je izročil generalnemu tajniku OZN protestno pismo, ker angleški vojaki rušijo hiše ob Sueškem prekopu. V pismu trdi egiptovska vlada, da so Angličji kršili s tem človekanske pravice.

ZAGREB. — V Zagrebu se je pretekli teden zgodila čudna nesreča. Prazen kamion je brez soferja zdrel po Mesniški ulici in se zaletel v cvetličarno »Svoboda« na ilici. Prodajalna je bila popolnoma razdejana, enega pešca je kamion do smrti povozil, 4 pa so bili hudo ranjeni.

MANILLA. — Na Filipinih je divjal 13. decembra tajfun, ki je razen ogromne materialne škode zahteval tudi 552 človeških žrtev.

KAIRO. — Po egiptovskih podatkih je hladna vojna med Egiptom in angleškimi vojaškimi četami doslej zahtevala 198 smrtnih žrtev. V Londonu pravijo, da je angleški zunanji minister pripravljen ponuditi Egiptu razne olajšave, če bi pristali na novo anglo-egiptovsko pogodbo, s katero bi dobili Angličji nadzorstvo nad Sueškim prekopom.

BANJA LUKA. — V Banji Luki se že več dni pripravljajo na veliko slavnost, ko bo pripeljal po novi mladinski progri prvi vlak iz Doboja. Mladina se je obvezala, da bo to 20. decembra. S tem bo dala naša mladina tretjo veliko progro svoji domovini.

LJUBLJANA. — V Ljubljani skoro ¼ prebivalstva obiskuje razne šole. Od 123.000 prebivalcev je nad 30.000 šolskih otrok ter dijakov in študentov raznih visokih in strokovnih šol. Ljubljana je tako pravo šolsko mesto.

NOVA POCENITEV NEKATERIH VAŽNIH PREDMETOV

Po nalogu Sveta za blagovni promet FLRJ so se znižale cene naslednjim predmetov in skupinam predmetov:

- 1. tračno železo za vozove za . . . 15%
- 2. ravno steklo za . . . 10%
- 3. žičniki za . . . 15%
- 4. verige vseh vrst za . . . 10%
- 5. posoda (emajlirana, pocinkana, brušena, aluminijasta) za . . . 20%
- 6. galica — modra in zelena za . . . 15%
- 7. pohištvo — garniture in komadno blago za . . . 10%
- 8. keksi vseh vrst za . . . 15%
- 9. radijski aparati »Tesla« za . . . 25%

Prodaja po znižanih cenah se je začela v ponedeljek 17. decembra!

Zahtevajte

v gostilnah
zdraviliščih in
kavarnah

DOLENJSKI LIST

Iz krvi rdeče mladih partizanov raste roža svobode...

Mi gremo skozi ogenj — prvi!
Naš vodnik? Svoboda, pest!
Kdo nas kliče? Zemlja in kri!
Kdo smo mi? Dni naših vest!

Matej Bor

Jože Slak-Silvo

Dobrnjska »zlata dolinica« je dala Jožeta Slaka. Rojen je bil 26. avgusta 1902 na Gornjem vrhu pri Dobrnju. V Novem mestu je kot sin malega kmeta okusil vso trdoto dijaškega življenja med prvo svetovno vojno in je po končani nižji gimnaziji odšel v Ljubljano, kjer je dovršil trgovsko srednjo šolo. Prva njegova služba je bila v Zadrugi zvezi, kjer je opravljal delo revizorja, nato pa je prešel v OUZD v Ljubljani. Že kot študent v novomeški gimnaziji se je s prebujajočo mladostjo živo zanimal za vsa aktualna politična vprašanja in bil takrat, kot vsi novomeški študentje, ves v mladem gibanju, ki ga je sprožila majniška deklaracija. Študijska leta v Ljubljani pa so iz mladega zaneženjakega panslavista ustvarila vse bolj in bolj perečih socialnih problemov zavajajočega se fanta,

v katerem so stalno odmevali strel iz Zaloške ceste. Zato je najprej našel pot v krog krščanskih socialistov, od tam pa se vse bolj in bolj približeval Partiji. Kot urednik in ideološki usmerjevalec revije »Mladi plamen« je približeval že povsem marksistične članke in tako tudi med krščansko socialistično mladino pridobival široke simpatije za delavsko gibanje, ki ga je vodila Komunistična partija. Njegov sprejem v KP leta 1933 je bil samo logičen zaključek njegovega osebnega razvoja. Saj je v času od 1932 do 1933 s svojim delom med krščanskimi socialisti jasno kazal pota do tistega delavstva, ki še ni bilo razredno zavedeno in s tem nove možnosti za hitrejšo obnavljanje ter razmah partijske organizacije, ki je bila zaradi udarcev monarhofašistične diktature dosti oslabiljena.

Zaradi svoje odločne in odkrite borbe je bil Slak 15. novembra 1935 prvič aretiran in obsojen na eno leto robije, ki jo je odsedel v Sremski Mitrovici. Po vrnitvi iz zapore se je posvetil samo še političnemu delu. Sodeloval je v Kmetijski komisiji pri CK KPS, bil sodelavec »Ljudske pravice«, »Kmečke sloge« in drugih pol legalnih partijskih listov. Bil je član okrožnega komiteja KPS za Dolenjsko; z vsem svojim delom in nastopom je bil vsem svojim tovarišem vzgled vztrajnega in neustrašnega partijskega delavca, od česar ga ni moglo odvrti niti neprestano policijsko preganjanje, niti skrajna beda, v kateri je takrat živel. Dne 12. avgusta 1940 je bil zadnjikrat aretiran in pred novomeškim okrožnim sodiščem obsojen na 10 mesecev strogega zapore, katerega pa zaradi napada na Jugoslavijo ni prestal do konca.

Po razpadu stare Jugoslavije je kot član novomeškega okrožnega komiteja KPS odšel takoj v ilegalo in se ves posvetil organizaciji OF po vseh svojega rodnega kraja. Že v poletju 1941 je z nekaterimi tovariši že izvrševal napade na italijanske patrulje, v septembru istega leta pa je postal komisar novomeške partizanske skupine, ki se je zbirala na Brezovi rebri, iz katere je nastala prva novomeška partizanska četa. Z njo se je udeležil zbora dolenjskih partizanskih čet v začetku novembra, iz katerih naj bi se po napadu na nemško postojanko na Bučki formiral Dolenjski partizanski bataljon.

V zimi 1941-42 je organiziral in vodil sprejemno partizansko bazo na Frati pri Ajdovcu, maja 1942 pa postal namestnik političnega komisarja v bataljonu Zahodno-dolenjskega odreda. V juniju istega leta je postal komisar partizanskih delavnic na Rogu in bil na tem mestu do velikega italijanskega napada na Rog v avgustu 1942. Po ofenzivi se je vrnil k političnemu delu na dolenjskem podeželju. 26. febr. 1943 je z nekaterimi tovariši pri Dolenji Straži zašel v italijansko zasedo in v boju ranjen obležal. Da bi ne prišel sovražniku živ v roke, je z zadnjim nabojem sam sebi končal življenje.

Tako je padel Jože Slak, ki je bil med tovariši zaradi svojih osebnih kvalit: skromnosti, borbenosti in požrtvovalnosti izredno priljubljen. Zrastel je iz okolja, ki ga je pred narodno-osvobodilnim bojem popolnoma obvladal slovenski klerikalizem, zato je delo,

V soboto 22. decembra poteka 10 let, odkar je bila v malem mestecu Rudo na bosansko-srbski meji ustanovljena prva proletarska brigada, ki je tvorila zamelek vse bolj in bolj rastoče narodno-osvobodilne vojske jugoslovanskih narodov in iz katere je na spomlad 1945. leta bila formirana Jugoslovanska armada. Po vsej naši jugoslovanski zemlji od Triglava in Drave pa do bosanskih gozdov, šumadinskih polj ter skalnih obal našega Jadrana se je takrat razvnela borba zaslužnih jugoslovanskih narodov proti nasilnim in zločinskim osvajačem. Na naših slovenskih tleh so takrat hiteli mladi borci v gozdove, pa naj so izhajali iz skromnih koč našega podeželja ali tovarniških blokov študentskih sob.

Prav je, da se ob 10-letnici Jugoslovanske armade spomnimo vsaj nekaterih prvih borcev naše Dolenjske, ki so s svojo nikdar ugnano aktivnostjo, s sposobnostjo in z žrtvovanjem lastnega življenja potrdili svojo veliko vero v svobodo slovenskega ljudstva v novi, svobodni Jugoslaviji. O Dušanu Jerebu, Vinku Kristanu, Francetu Planincu in ostalih prvih borcih Dolenjske bo naš list postopoma objavil življenjepisne sestavke.

ki ga je prav v tem okolju opravljal, izredno pomembno. Prav tako je resnica, da je odhod prvih partizanov iz dolenjskih vasi v gozdove sad prizadevanj Jožeta Slaka, katerega osebnost je postala vzor vsem, ki so imeli priliko, da ga поблиže spoznajo. Njegova potrpežljivost in prepričevanju, skromnost v nastopanju in zagrinjena vztrajnost v boju je morala pognati svojo žetev. Nerazgibane in politično zaostale množice dolenjskih kmetov so dale iz svoje sredine vrsto sijajnih borcev za svobodo narodov Jugoslavije. Pri vsem tem je imel Jože Slak velik delež. Zato njegovega dela ni mogoče ocenjevati le po zunanjih znakih, marveč z merili, ki veljajo za komunista, katerega »Mladi plamen« je razvnel požar, v katerem je zgorel fašizem z vsemi svojimi opričniki. V tem je bila veličina njegovega dela in njegove žrtve, tak je bil in tak živi med ljudmi, ki si z njegovim zgledom v srcu kričijo pot v socializem tudi v dolenjskih vaseh.

Vinko Paderšič-Batreja

Vinko Paderšič je izšel iz tiste generacije novomeških študentov, ki je obiskovala novomeško gimnazijo v času, ko je bivšo Jugoslavijo že zajemal val monarhofašistične diktature. Rojen je bil 18. aprila 1916 v Trziču pri Trstu in je še kot otrok s svojimi starši pribežal v podgorjansko vasico Suhadol pri Tolstem vrhu. Po končani gimnazijiških študijah se je posvetil slavitiki in v letu 1941 diplomiral. Kot akademik se je politično in kulturno udeleževal v krščansko socialističnem klubu »Zarja«, v katerem je takrat dorasčala mladina, ki se je ob začetku sovražne okupacije brez vseh pridržkov priključila OF slovenskega naroda in skupno s Komunistično partijo in levim krilom Sokola tvorila njeno jedro. Zato se je tudi od vsega početka takoj odzval pozivu Partije in OF ter postal eden izmed najbolj vnetih organizatorjev osvobodilnega gibanja po vaseh pod Gorjanci od Novega mesta do Kostanjevice.

V poletju 1941 je že postal član okrožnega odbora OF za Dolenjsko in živel samo še političnemu delu. Neprestano je obiskoval posamezne terenske in rajonske odbore OF in s svojim uglajenim načinom dela in prepričevalnim nastopom širil in utrjeval organizacijo OF, pridobival njene članke za vstop v partizane in tako bistveno pripomogel k ustanovitvi in vse širšemu razmahu partizanskih enot na Gorjancih. Njegova požrtvovalnost in borbenost sta ga priljubili vsem in njegov vpliv pri ljudeh je bil zelo velik. Hiša njegovih staršev v Suhadolu je bila gostoljuben krov slehernemu partizanu in aktivistu in ne on, ne njegovi domači, ki so vsi padli v osvobodilni borbi, niso klonili pred zastraševanjem klerikalne reakcije, niti se uklonili njenim obljubam. Ostal je zvest sebi in pravični borbi slovenskega ljudstva in se za njo do zadnjega diha boril z ramo ob rami s tovariši komunisti.

Ko je po Dolenjski v poletju in proti jeseni 1942 še divjala velika italijanska ofenziva, je bilo takrat nujno potrebno ohranjati čim ožje stike med posameznimi organizacijami OF, jih na novo urejevati in jim zaradi nezasišene okupatorskega terorja dati novih pobud in nove vneme. Vinko Paderšič je bil nemurno na delu in se dolgo časa srečno izmikal obnem s skupino svojih političnih sodelavcev vsem pastem in zasedam, ki jih je takrat našim terenskim delavcem nastavljal že tudi naš domači človek, ki je nasledil svojim tako imenovanim duhovnim voditeljem ali pa se polakomnil okupatorskih beličev.

Zadaj za starodavnim Starim gradom je tako imenovana Beceletova jama, v katero so se od časa do časa zatekali naši aktivisti in tja je tudi pokazala izdajalčeva roka. Skupina Italijanov in njihovih belogardističnih hlapcev je nenadno obkolila Beceletovo jamo v Zagradu in v boju, ki je nastal, se je nekaj Paderšičevih sodelavcev predalo, on sam pa se je boril do zadnje krogle, ki jo je prihranil zase.

V težkem ozračju, ki ga je ustvarila velika italijanska ofenziva, in v somračju obupa, ki ga je sovražni teror in domače izdajstvo razširjalo po naši Dolenjski, je bil odločen in hraber nastop Vinka Paderšiča in njegova žrtve kot nov mogočec kluc k orožju, katerega je v naslednjih mesecih sledilo stotine in stotine novih borcev.

Janko Stariha-Janko

Janko Stariha izhaja iz vrst novomeških dijakov, ki jih je nemško-italijanski napad na Jugoslavijo zatekel še na gimnazijskih klopeh. Rojen je bil 14. dec. 1922. leta v Črnomlju kot sin uslužbenca črnomeljske občine. V višjih razredih gimnazije se je vključil v marksistični krožek in bil leta 1940 kot 18-letni študent sprejet v Partijo. Kot njen član je vse naloge, ki so mu bile dane, vestno in požrtvovalno izvrševal in delal kot komunist med dijaki v Novem mestu in delavci v Črnomlju. Po sovražni zasedbi je bil med prvimi organizatorji osvobodilnega gibanja v Beli krajini, organiziral in sodeloval že pri prvih trsilnih in napisnih akcijah v Črnomlju ter pri zbiranju orožja.

Udeležil se je prvega napada črnomeljskih partizanov na italijansko stražo pri železniškem nadvozu pri Vranovičih v noči med 11. in 12. avgustom 1941. leta. Takoj po tem napadu je dvanajststotica teh partizanov, med katerimi je bil tudi Janko Stariha, odšla v gozdove v Miklerjih in osnovala prvo belokranjsko partizansko četo. Proti koncu avgusta je Janko Stariha še sodeloval pri akciji te čete na rudnik Kanižarico pri Črnomlju, pri čemer so odnesli 260 kg razstreliva, ki naj bi belokranjskim partizanom služilo za izvrševanje večjih sabotažnih dejanj. V septembru, kmalu po napadu iste čete na Italijane pri Gribljah — 6. septembra 1941 — pa je odšel v novomeško četo na Brezovi rebri. Z njo je sodeloval pri zasedah in napadih na manjše in večje italijanske vojaške enote od cestah iz Straže proti Novemu mestu in proti Dvoru. Ko je konec oktobra 1941 tudi novomeška četa dobila poziv, da se udeležijo pohoda na nemško zasedeno ozemlje ter z diverzantsko akcijo na Bučko pripomore k uspehu prvega štajerskega bataljona, ki je pod Stanetovim vodstvom iz Savinjske doline prodiral proti Brežicam, je tudi Janko Stariha sodeloval že kot mitraljezec.

Neposredno pred napadom na samo nemško postojanko na Bučki je bil Janko član bombaške trojke, ki je imela nalogo vdreti in župnišče, v katerega I. nadstropju je bila nemška posadka, in pritriliti kletah pa zaprtih nekaj domačinov. Trojka je že vdrla v vežo, ko je nenaden ropot opozoril nemško stražo in v snopu krogel, ki jih je iz-

Božidar Jakac: »Dolenjska pokrajina, pastel 1931

bljuvala nemška brzostrelka, je eden napadalec, študent Devi-Sašek obležal mrtev, ostala dva, Niko in Janko, pa sta bila ranjena. Po napadu, ki kljub ostrem obojestranskemu streljanju ni povsem uspel, so se partizani umaknili ob nemško italijansko razmejitveni črti v mirenško dolino, Janko in Niko pa sta bila pripeljana v Novo mesto na zdravljenje. Po ozdravljenju se je Janko priključil zopet partizanom in postal komandir mokronoške čete in z njo 15. decembra 1941 prešel v sestavi II. štajerskega bataljona. Kot komandir II. čete tega bataljona se je Janko posebej izkazal v boju pri Primskovem in pri Stični.

Že v II. štajerskem bataljonu, še bolj pa kasneje v II. grupi odredov, ustanovljeni ob koncu marca 1942, ga je zvezalo najtesnejše prijateljstvo s poveljnikom bataljona in kasnejše grupe odredov, herojem Francem Rozmanom Stanetom. Ko so II. grupo formirali, je bil Janko postavljen za komandanta I. bataljona, ki je bil posledje vsem partizanom znan kot Jankov bataljon.

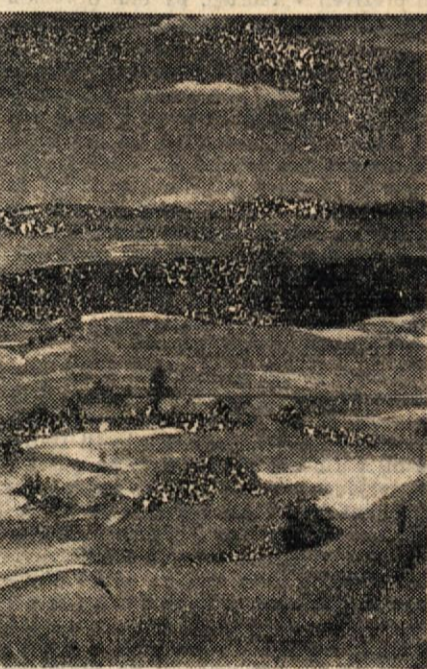
Sredi maja je glavno poveljstvo zapovedalo Stanetovi II. grupi odredov, da se prebije preko Save in preide na

Stajersko, da tam znova poživi partizansko aktivnost. V bojih, ki so se ob tej priliki razvili pri Libergu nad Litiijo in po neuspelem prehodu na Dolenjskem okoli Stične, je Janko s svojim bataljonom povsod sodeloval. Tačas je rastle veliko osvobojeno ozemlje, ki je segalo od Kolpe pa vse do vrat Ljubljane in bataljoni II. grupe so odbijali vse poizkuse italijanske vojske, da se pri Stični, Muljavi in Zagradcu prebije na osvobojeno ozemlje oziroma do obkoljene italijanske posadke v Žužemberku.

Ker majski predor na Stajersko ni uspel, je zato glavno poveljstvo zapovedalo II. grupi odredov, da odide na svoj cilj po velikem ovinku preko Gorenjske. Konec junija je bila II. grupa že na pohodu in preko Notranjske pri Borovnici prodirala proti močno zastraženi in utrjeni nemško-italijanski razmejitveni črti v Dolomitih. Ob mejnih utrdbah je prišlo do bojev, v katerih se je Janko na čelu svojega bataljona prvi prebil skozi nemške zasede in prešel na Gorenjsko. 13. julija je napadel nemško policijsko postojanko v Lučnah in se nato skupno s svojimi borci prebiral skozi številne sovražne obroče. Prav borci njegovega bataljona, ki mu je takrat že poveljeval France Poglajen-Kranjc, so na svoji poti proti Stajerski, po silnih naporih prišli preko Karavank na Koroško in tja v slovenske vasi pod Grintavcem prvi zanesli oznanilo osvobodilnega boja. Po zopetni združitvi enot II. grupe odredov na Dobrovljah v Savinjski dolini je Janko postal operativni oficir v štabu II. grupe odredov in se udeleževal mnogih ostrih bojev z nemškimi vojaškimi in policijskimi enotami. 7. novembra je bil partizanski bataljon na Dobrovljah napaden z veliko nemško premočjo. Skozi dva sovražna obroča se je s svojimi borci še pretolkel, v tretjem pa je obležal. Njega in njegove padle tovariše so potem Nemci odvlekli v Celje, kjer so jih pometali na hodnik ob Narodnem domu in jih obnem z živimi zajetimi partizani izpostavili javnemu zasramovanju pobesnele hitlerjevske drhali. Daleč od svoje rodne Bele krajine, v kateri so mu med tem italijanski fašisti razgnali dom in na Rogu ubili brata Zvonka, je v družbi soborcev našel zadnji mir v zemlji, za katere svobodo je prelił svojo kri.

Milka Šobar-Nataša

Milka Šobar je bila rojena 29. decembra 1922 na Gornjih Lazah pri Rožnem dolu kot osmi otrok znanš Šobarjeve družine. V Novem mestu je dokončala meščansko šolo in potem odšla v Karlovac na trgovsko akademijo, kjer jo je kot učenko II. razreda zatekel fašistični vdor v Jugoslavijo. Takrat se je vrnila domov, se takoj povezala s terenskim odborom Osvobodilne fronte ter začela z delom. Bila je sposobna kurirka in spretna obveščevalka, spomladi leta 1942 pa je obiskovala partizanski sanitetni tečaj v Kotu pri Semicu. Njeno prisotnost duha tudi v najbolj kritičnem trenutku spričuje njeno ravnanje ob aretaciji: ko je iz Novega mesta prenašala za partizane sanitetni material, jo je na vlaku prij-

la italijanska patrulja, Milka pa ji je iz zaustavljajočega se vlaka pobegnila in odšla naravnost v II. belokranjsko četo, v kateri je tudi ostala. Zaradi svoje požrtvovalnosti in hrabrosti je bila v avgustu 1942. leta sprejeta v Partijo.

Ob ustanovitvi brigade Ivana Cankarja v septembru 1942 je postala brigadna administratorka, kmalu pa na lastno prošnjo odšla v četo kot borec in opravljala partijske funkcije. Leta 1943 je bila postavljena za političnega komisarja v četi in je kot borka bila v vseh borbah Cankarjeve brigade. Izkazala se je s številnimi junaškimi dejanji pri napadu na belogardistično in fašistično postojanko na Suhorju v novembru 1942 ter v bojih slovenskih in hrvatskih brigad pri Krašiču ter pri napadu na belogardistično postojanko v Pleterjah ter italijansko v Žužemberku. Njena prisebnost je ni zapustila tudi v najtežjem trenutku. Tako je nekoč pri Novem mestu obkolila njeno skupino sedemnajstih partizanov velika italijanska premoč. Milka je v kritičnem trenutku prevzela poveljevanje in se v jurišu z vso skupino, ki ni utrpela izgub, prebila iz sovražnega obroča. V bojih v Jelenovem žlebu je bila med

prvimi, ki so so pognali med italijanske fašiste in se borila tako pogumno, da jo je s posebno pohvalo omenil v svojem poročilu Slovenski poročevalec. 17. avgusta 1943 je bila Cankarjeva brigada zapletena v hudo borbo pri Sv. Križu pri Litiiji. Cetna komisarka Milka je tudi tu napadala na čelu svojih borcev. Sredi bojnega meteža pa jo je zadel drobec mine, da je za vedno omahnila. Med borci je završal en sam krič:

»Tovariši, naprej! Maščujmo Milko!«
Pognali so se v nov napad in sovražnika pognali v beg. Po bitki so borci Milko svečano pokopali, njen komandant pa je Sobarjevi mami, ki je razen Milke izgubila v boju tudi hčerki Mico in Tončko, napisal:

»Mama, nikar ne žaluj! Zaman iščem danes med brigadirji takih borcev, kot so bile Tvoje hčerke — ne najdem jih.«

Jože Mihelčič

Zdrav, krepak in razumen kmetski fant, doma iz Vapče vasi pri Semicu, je že zgodaj prišel v krog, ki ga je zbiral pok ing. Janez Marentič. Že več let

pred vojno je bil član Partije, bil v okrožnem komiteju za Belo krajino in od leta 1940 dalje kandidat CK KPS. Bil je spreten organizator in je vodil partijsko delo predvsem na odseku Semeča.

V času, ko je v zahodni Evropi že z vso silo divjala druga svetovna vojna in se je takratni jugoslovanski režim vse bolj in bolj vpregal v voz fašistično-nacističnih agresorjev, je bil tudi Jože Mihelčič z nekaterimi drugimi Belokranjci po Natlačenovi policiji poslan v koncentracijsko taborišče v Ivanjci. Po vrnitvi iz taborišča ni niti malo odnehal v svojem delu, zato je tudi kmalu po razpadu Jugoslavije leta 1941 moral v ilegalo. Vodil je semiško partizansko skupino, ki so jo sestavljali deloma ilegalci, deloma tovariši, ki so sodelovali pri nekaterih sabotažnih akcijah, sicer pa živeli na svojih domovih. V avgustu je semiška partizanska skupina poizkusila z večjo sabotažo na železniški progji v bližini Semic, v sredini oktobra pa so napadli nemško izselitveno komisijo v Blatniku nad Semicem, pri čemer je bil vodja komisije ranjen, kočevskim kulturbundovcem pa so zgorela 4 gospodarska poslopja. Ko je proti koncu oktobra prišel belokranjskim partizanom poziv, da krenejo preko Gorjancev proti Bučki, kjer bi se imeli združiti z ostalimi dolenjskimi belokranjskimi enotami, so se črnomeljski, metliški in semiški partizani združili na Smoku nad Semicem. Takrat je bila formirana prva belokranjska četa, ki ji je poveljeval Lojze Fabjan iz Črnomlja, za političnega komisarja, v četi pa je bil postavljen Jože Mihelčič. Novo formirana belokranjska četa je po dvodnevnem pohodu skozi silne snežne zamete prodrla do Otočca na Krki, se pa od tam vrnila in hotela zopet doseči svoje taborišče na Debelem vrhu nad Tančo goro. O pohodu belokranjske čete obveščeno italijansko divizijsko poveljstvo v Novem mestu je na ozemlje pod Gorjanci poslalo močne vojaške oddelke in vrpčajoči se Belokranjci so padli skoraj vsi v boju na Gorenjih Lazah, kjer so jih v noči 2. septembra 1941 presenetili italijanski vojaški oddelki. V ostrem boju, ki se je razvil okoli Plutove in Šobrove domačije, je delu partizanske čete uspelo, da se je prebil iz sovražnega obroča.

Jože Mihelčič je pri tem zašel v vas Pribišje, kjer je padel v zasedo italijanskih vojakov iz semiške posadke. Pri vodnjaku na vasi je hotel priti do vode, medtem pa so ga napadli Italijani, ki so ga hoteli ujeti živega. Ker ni mogel več uporabljati orožja, se je spoprijel s sovražniki z rokami in podlegel šele po daljšem odporu. Italijani so ga odveleli v Semic in ga med zašiševanjem strahotno mučili, nato ga izročili italijanskemu vojaškemu sodišču v Ljubljani. Tam je bil Jože Mihelčič 6. decembra sojen in kot prvi Slovenec obsojen na smrt. Preden so ga tri dni kasneje na vojaškem strelišču ustrelili, je svoji materi še pisal bodrilno pismo. Po usmrtitvi so Italijani odpeleli truplo Jožeta Mihelčiča v Trst in ga tam na skrivaj pokopali, da ne bi ljudje vedeli za njegov grob in prinašali cvetja nanj, kot so to v uradnem aktu o ustrelitvi zapisali Italijani sami.

(Nadaljevanje na 4. strani)

EN DAN med vojaki naše čete

Gromki glas dežurnega je presekalo nočno tišino. V vojašnici zavladala hrupno vrvenje. Koraki in povešje so znamenjali mir in tišino, v kateri je počivala vojašnica.

V spalnicah se vojaki oblačijo in obuvajo v popolnem miru in molku. Nekateri že posteljujejo, drugi se niso utegnili še niti obuti. Še malo in vsa četa se bo zbrala na dvorišču k jutranji telovadbi.

Dežurni je dal znak. Kot hudournik se razlijejo vojaki na plano, da vsak na svojem določenem prostoru počaka povelj svojega starešine. Po dvorišču odmevajo kratka in odsekana povelja, v spalnicah, ki so bile malo prej še polne, je pa spet mir in tišina. Le hodnik je živ. Po njem hodijo gor in dol »požarni«. Znak dežurnega je prekinil povelja na dvorišču in skupine vojakov gredo k umivalni kom. Mir v spalnicah motijo zdaj le redarji, ki spretno in urno urejajo v svojih sobah vse, do zadnjega kotička. Vsak hiti, da bi čimprej popravil, in kmalu bo vsa vojašnica v redu — sobe prepračene in čiste, prah obrišan, kovčki pa razvrščeni kakor vojaki v stroju.

Na dvorišču spet zadonijo koraki. Prva skupina se je vrnila od umivanja. Vse to poteka v popolnem redu in naglo. Udarec na zvon sporoči, da je tudi zajtrk že pripravljen. Pridni obedničarji teko, da svojim tovarišem postržejo, da ne bo potem čakanja v stroju. Po mizah so postavljene skodelice kave, pri vходу pa čakajo dežurni, da svojim vojakom razdele kruh. Glasni koraki po hodniku sporočajo, da so vojaki že tu. Ko v največjem redu posedejo za mize, se oglasi dežurni: »Začnite!« in »Dober tek!«, na kar odgovore vojaki složno ko en sam: »Hvala!«. Po zajtrku gredo spet v redu in molče, da se pripravijo za »zanimanje«. Vsak pazljivo pregleda svoje orožje. Obrišati je treba najmanjši prah, ki je ponoči pokrival puško. Skupina veseljakov je na dvorišču že začela peti.

Na dano znamenje preneha pesem in kolo, sobe in hodniki se izpraznijo, vojaki pa gredo v »stroje«, kjer jih že čakajo njihovi starešine. Komandir gre od vojaka do vojaka, skrbno pregleda orožje in se hkrati zanima za vse potrebe vojakov. Komaj se komandirji končali pregled, že pride tovariš komandant. Glasno pozdravi: »Smrt fašizmu!«, vojaki pa odgovore v en glas: »Svoboda narodu!«.

Pouk se je začel. Radiisti podporočnika Djordjevića so zasedli prostore v svoji učilnici. Tovariš Djordjević počasi in razumljivo razlaga svojim vojakom o virih električne energije. Za mnoge vojaške, ki sedijo v učilnici, so besede njihovega komandirja neumljive in težke. Malokdo ve, kako teče električni tok, od kod ga dobivamo in za kaj vse nam služi. Marsikdo ga je imel doma v hiši, toda malo ali nič ni vedel o njem. Ni čudno, veliki fantje so iz vasi ter niso imeli priložnosti, da bi se poučili. Armada jim bo odprla oči. Sli bodo domov z znanjem in izkušnjami, ki jih bodo lahko koristno uporabili vsak v svoji vasi. Tudi vojak Denić, sin kmeta iz kmečke delovne zadruge s Kosmeta, ki že drugo leto služi v Armadi, prej ni vedel, kaj je radiogram in kako se pošlje brez žice in kurirja od konca do konca zemeljske obale. Danes je najboljši mojster radiist med nami, pa ne samo med nami. Čeprav mlad, z malo prakse in izkušnje, je prekosil mnoge mojstre radiiste. Iz učenja je postal mojster-učitelj, ki svoje znanje po-veduje mlajšim tovarišem.

V učilnici sedi tudi mladi vojak-rekrut Dobre Mladenovski, kmet iz Makedonije, ki je šele nekaj mesecev v vojski.

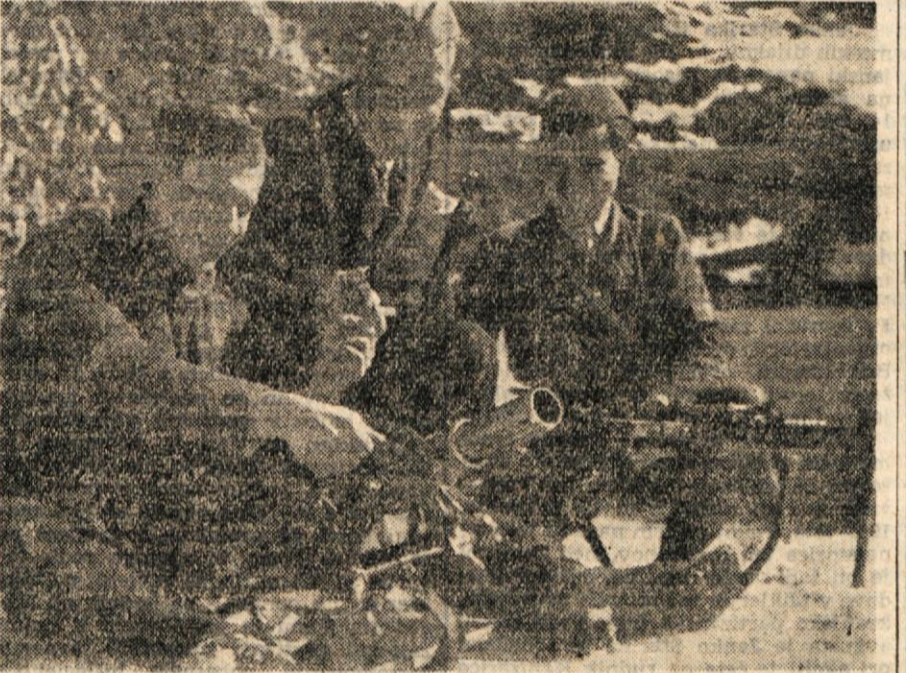
Nikdar ni sanjal, da bo radiist, a zdaj je med najboljšimi vojniki v četi. Zelo bistri, poln volje in delovnega poleta se pridno uči in pazljivo poslušava sleherno besedo svojega komandirja. Tudi on bo čez dve leti šel iz Armade kot radiotelegrafist in bo, kakor pravi, tudi v civilu nadaljeval poklic, ki mu ga je omogočila Armada.

In še mnogo je takih, ki niso nikdar mislili, da bodo kaj spremenili svoj poklic, pustili vas in plug ter kot dobri strokovnjaki sedli k tako zapletenim oddajnikom morejevih znakov. Mnogi radiisti so že zapustili našo četo in nam pišejo. Ni jim žal, kar so se naučili v dveh letih svoje vojaške službe, temveč se stalno zahvaljujejo tovarišem v Armadi, ki jim je omogočila, da sedaj živijo ko ljudje,

uspešnih, ki so jih skupno dosegli. Vojaki svobodno, počasi, toda z razumevanjem tolmajo vsako stvar in odgovorjajo na predavateljeva vprašanja. Tako jim v pogovornih in razpravljalnih poteče politična ura.

Zdaj je na vrsti čiščenje opreme, pisanje pism in sploh čas za osebne zadeve vojakov. Skupina najboljših političarjev premleva snov politične ure. Razčistiti morajo vse nejasne pojme. Zmoti jih ključ večerji. Kratak »stroj«, še nekaj povelj in že so za mizami K večerji je prišel tudi tovariš komandant. Pokusi hrano, sprašuje vojaške, kako jim gre, če je hrana dobra in zadostna.

Po večerji je kratak odmor, potem pa sledi kulturno delo. Ta čas ni nobena soba v vojašnici prazna. V eni skupina vojakov pripravljajo skeč. To je igrala skupina vojakov lliča. Marljivo jih pripravljajo, opozarja na napake, a vojaki ga poslušajo in resno tolmajo svoje vloge.

Borba je končana — okupatorjevo orožje bo odšel tolklo po fašističnih nasilnikih (originalna fotografija iz NOB)

plovec po vseh svetovnih morjih na naših trgoveških ladjah, od koder pošiljajo kratke signale v svoj rodni kraj in sporočajo, da se erčno vračajo domov. Stejejo si v čast, da so radiotelegrafisti.

Čas pouka je končan. Zdaj si je treba umiti roke. Se en živčji, se en »stroj« in nekaj povelj, pa bodo vsi sedli h kosilu. Kosilo je obilno, vsak je zadovoljen. Še malo razgovora, še kakšno cigareto in že so na dvorišču. Skupina strastnih nogometišev že lovi žogo, odbojkarji so na igrišču pred mrežo, a veseljaki, kakor vedno, so zaokrožili pešem.

Tako mine odmor v igri in pesmi. Še malo, pa bodo spet v klopi. Začela se je politična ura. Predavatelj govori o združništvu. Razumljivo tolmaji vojakom vprašanja našega združništva ter delo in odloke 3. letne ekupščne združnikov FLRJ v Zagrebu. Vojaki pazljivo poslušajo. Zadržarji se oglašajo k besedi in pripovedujejo o delu svojih združ in kako bodo novi ukrepi v združništvu še bolj podžgali voljo za delo vsakemu združniku. Govore tudi o težavah, ki so jih preživeli v združni, pa tudi o velikih

V drugi sobi je skupina pevcev — pevski zbor vojaka Ekrema, mladega učitelja s Kosmeta. Tudi njegov zbor pridno vadi. Vsi želijo, da prireditev, ki jo pripravljajo kulturno-prosvetni odbor na čast dneva Armije, čimbolje uspe. V tretji učilnici se rekrut pod vodstvom vojaka Lončarja učijo štirih osnovnih računskih operacij, v sosednji sobi pa skupina tehničarjev pripravljata stenski časopis. Na dvorišču v mesečini plešejo kolo — veseljaki so zapostili svojega harmonikarja. Toda tudi sedaj udarec na zvon ustavi pešem in kolo in zabavo. Razšla se je igrala družina in pevci vojaka Ekrema. Vsak hiti, da si čimprej umije noge in leže. Zategi zvok piščalke in glas zvana sta razglasila počitek. V sobah se zadnji urejajo obleke, redarji končujejo svoj posel, a bolničar pregleduje noge.

Po hodniku hita še zadnji vojak. Vsak bi rad čimprej legel in si tako nabral novih moči za jutrišnji dan.

Zadnji glas zvana, in vse je utihnilo. V sobah so ugasile luči, povsed je grobna tišina, le na hodnikih hodijo »požarni«, vedno budni in pripravljeni stržarji.

Tako je potekel dan. So v četi tudi lepši in veselejši, kakor je bil 29. november in kakor bo v kratkem 22. december, dan naš Armade.

Spomini na ljudsko vstajo

Letos slavnostno praznujemo desetletnico naše revolucije. Vse naše proslave se spominjajo oborožene vstaje, hkrati pa so manifestacija moči in enotnosti našega ljudstva, njegove neomahljive vere v Komunistično partijo Jugoslavije in tovariša Tita.

Ljudstvo Bele krajine, zibelke partizanstva na Dolenjskem, se letos živo spominja hrabrosti borcev, najboljših sinov in hčera svojih vasi in trgov, padlih v težkih bojih za domovino. Imena padlih na Lazih, Janeza Malnarča, hrabrega mitraljezca Jakšetovega Mirka iz Praprota, Franceta Setjine in vseh drugih so zapisana v zgodovino z zlatimi črkami. Živo nam je vsem v spominu naporno in odgovorno delo terenskih aktivistov, skrb ljudske oblasti za preskrbo partizanskih enot z vsem življenjskimi potrebščinami. Marsikdo se spominja strahot, ki so jih sežale podivjane fašistične zverine, spominja se na prečute noči staršev za svoje sinove, brate in sestre, ki so bili izgnani v internacijo samo zato, ker so ljubili rodno grudo in ker so se uprli barbar-ekemu jarmu. Marsikdo se spominja svojih sinov in hčera, bratov in sester, ki so ob zvokih veeelih partizanskih koračnic veselo korakali skozi dolenske vasi.

Ob spominih na največje trenutke naše revolucije nam uhajajo spomini tudi k prvim organiziranim in uspešnim napadom na okupatorja. Ena izmed številnih akcij je bila akcija na čuvajnico in vodovodno črpalko pri Rožnem dolu 8. junija 1942. leta. Spominjam se je prav posebej zaradi tega, ker je navdese dobro uspešla in bila brez žrtev za nas.

Naša 2. četa 1. bataljona Belokranjskega obreda je taborila v gozdu nad vasio Brezova reber pri Semicu. Četa je štela okrog 30 mož s komandirjem Džemsonom in komisarjem Jovanom. Bili smo elabo oboroženi, saj smo imeli komaj 10 jugoslovanekih pušk, 3 loveške puške, nekaj revolverjev in bomb. 6. junija je komandant bataljona Mitja s komandirjem in komisarjem naše in prve čete pregledoval položaj in dajal navodila za bližnji napad.

Sedmega junija smo se v četi pripravili za borbo. Razdeljeno je bilo orožje, bombashi se urili v metanju bomb, strelci pa so dobivali zadnja navodila, kako morajo napadati in jurisati. Seveda ni bilo lahko razdeliti orožja — borcem nas je bilo 30, pušk pa samo 10. No, končno je bilo odločeno, da dobi 10 borcev puške, druga skupina 10 borcev pa bombe. Jurišna in bombaška skupina sta bili tako postavljeni.

Italijanska fašistična postojanka v čuvajnici in vodovodni črpalki je štela 24 mož s 24 puškami, 2 puškomitraljezi in večjo količino bomb in nabojev, nas pa je bilo iz obeh čet 35 mož z 20 puškami in nekaj bombami. Sorazmerje moči je bilo torej 1:1 in pol v našo korist.

Osmega junija je četa ob petih zjutraj krenila v napad, polna pričakovanja in negotovosti, kakšen bo uspeh našega prvega napada na utrjeno postojanko. Borcem je sijala iz oči odločnost, na licih pa si videl lahko tudi mrzno do okupatorjev. Vsakdo se je spominjal zverskega divjanja tujecev in trpljenja svojcev v zaporih in taboriščih.

Ob sedmih zjutraj smo se približali postojanki. Bil je lep sončen dan, trava se je še lesketala tu in tam v rosi, iz bukovega gozda pa je prihajalo mlo ptičje petje. Iz čuvajnice se je elišala odvratna pesem tujecev. Trdneje smo stienili puške, komandir in komisar pa eta nas popeljala na že poprej določeno mesto. Od čuvajnice smo bili oddaljeni še 50 metrov, rob gozda pa je bil naša jurišna

linija. Ležali smo v mehki travi, obdani z mahom in praproty ter čakali na znak za napad. Položaj nam je nudil kazen pogled v dolino, na železniško progo, čuvajnico in železniški predor. Opazovali smo Italijane, ki so pred čuvajnico navijali gramofon in plesali. Tako smo počakali do 11. ure, trdno prepričani, da komandir čete čaka na ugodno priliko za napad. Ob enajstih se je res zbrala italijanska posadka pred čuvajnico k razdelitvi kosila.

V trenutku, ko eta dva Italijana prinesla kotliček za hrano, je dal komandir čete znak za juriš. Kakor eden smo z glasnim vzklikom »Juriš!« planili iz gozda proti postojanki na presenečene in prestrašene Italijane. Nekaj trenutkov so nas začudeno gledali, potem pa so se znašli. Poskakali so v bunkerje in za okna čuvajnice. Začelo se je peklenško streljanje in metanje bomb, toda Italijani zaradi prevelikega strahu niso nikočar od nas zadeli. Čez nekaj minut smo že bili tik ob čuvajnici. Italijani so se upirali posebno v bunkerjih, toda naši bombashi so opravili svoje. Komisar čete je skočil v prvi bunker in prinesel prvi zaplenjeni puškomitraljez naše čete. — Borba je trajala kakšnih 15 minut. Po likvidaciji čuvajnice so naši borci tekli na pomoč prvi četi, ki je medtem tudi že zaplenila puškomitraljez. Čez nekaj trenutkov je bila likvidirana tudi ta posadka.

V tej borbi smo zaplenili 2 puškomitraljeza, 24 pušk, 110 bomb, 15.000 nabojev in precej vojaške opreme, ujeli pa smo tudi 4 Italijane. Ušel je samo 1 Italijan skozi železniški predor v Semic. Mi nismo imeli žrtev.

Prva ekrb je bila, kako odnesti tako veliko količino zaplenjene opreme. Moralni smo pohiteti, ker je pretila nevarnost, da bodo Italijani iz Rožnega dola prihitali na pomoč napadeni postojanki. Napolnili smo si vse žepne in torbe, v italijanske odeje pa smo nametali vsega, kar smo mogli vzeti s seboj in naredili svežnje. Tako oboroženi in težko obloženi smo z veselo pesmijo korakali nazaj v taborišče.

Kaj dokazuje tudi ta uspešna akcija belokranjskih partizanov na utrjeno okupatorjevo postojanko? Klevetniškom iz Sovjetske zveze dokazuje, da nas je v borbi vodila veeika politična zavest, ki eta jo vlivala borcem v erce naša Partija in tovariš Tito. Tudi ta borba, samo ena izmed tisočeri in tisočeri hrbt jugoslovanekih partizanov od leta 1941 do 1945 dokazuje, da so lažnjiva vsa obrekovanja naše zgodovine, da je bila naša borba »samo borba neorganiziranih grupic« in da »brez pomoči Rdeče armade sploh ne bi mogli uresničiti ljudske vstaje in revolucije pripeljati do končne zmage«.

Ob naši Armadi, ki je skupno z ljudsko oblastjo zraela v oboroženi veseljudeki vetaji, se danes zama zaganjajo klevetniški. Armada je strnila svoje vrste z ljudstvom in predstavlja granitni branik, ob katerem se razbijajo vse klevete in laži, vse pretnje in žaljive besede umazanih poglavarjev iz Kremlja in vseh njihovih satelitov.

Dokler bo našo ljudstvo z vsemi pripadniki Armade čutilo topli dih svoje Partije, dokler bodo v naših srcih živi spomini na like borcev, padlih za svobodo in neodvisnost domovine in dokler bo v naših preih bilo erce herojskega Titoovega pokolenja, nas ne bodo prestrašile nobene grožnje. Neustrašno bomo varovali resnico in napredek, svobodo in neodvisnost naše socialistične domovine.

Podpolkovnik Drago Jerman

(Nadaljevanje s 3. strani)

Jože Mihelčič je izreden primer kmeta, ki je do poslednjih trenutkov svojega življenja ohranil brezprimeren ponos borca-komunista. Njegovo vedenje, borbenost, doslednost in poštenost v času pred zlomom Jugoslavije 1. 1941 ga je privedlo v vodstvo Partije v najtežjem in najbolj odgovornosti polnem času. Njegova sposobnost organizatorja političnega agitatorja in aktivista je veliko pripomogla, da so že v poletju 1941 odhiteli prvi belokranjski borci v gozdove in dvignili upor proti fašističnemu osvajalcu.

Ilija Badovinac

Ilija Badovinac je bil doma iz kmetije v Rosalnicah pri Metliki. Bil je zelo vedoželjen in razgledan, kar je dokazovala njegova lepa knjižnica. Tudi on je kot Jože Mihelčič bil v vrstah napredne belokranjske kmečke mladine in se je zato že takoj od vsega početka pridružil OF ter postal član terenskega odbora OF za Rosalnice. Leta 1942. je bil sprejet v Partijo in spomladi istega leta je odšel v partizane.

Kmalu je postal namestnik komisarja v II. bataljonu Belokranjskega odreda in se udeležil napada na fašistično postojanko Hrast pri Suhorju. V začetku julija je bil v bojih s fašisti pri Zajcu v Gorjancih, kjer je zloglasni belogardistični štajerski bataljon vpadel našim borcem v hrbet. V napadu na italijansko postojanko v Rožnem dolu je z bombami napadal italijanske bunkerje in sam ujel več italijanskih vojakov. Julija 1942 je postal komandant gorjanskega bataljona in vodil z njim uspešne akcije pod Gorjanci, na Sentjernejem polju, pri Smarjeti, Škocijanu in v mirniški dolini. Pod njegovim poveljstvom je bataljon postal znan po svoji borbenosti, zato je v novo ustanovljeni Cankarjevi brigadi postal komandant III. bataljona, ki je slovel za najboljšega v brigadi in je pod njegovim vodstvom izvrševal najtežje akcije, zlasti na močno utrjene postojanke. Suhor, Kal, Pleterje, Primskovc, St. Vid pri Stični, Bič itd. so kraji, kjer se je odlikoval v boju s fašisti in belogardisti. Posebno pa se je odlikoval pri razbitju velike italijanske ofenzive ob koncu januarja in

začetku februarja v Vivodino, kjer je sam napadel in zavzel po italijanskih vojaki hbranjeno hišo in v njej ujel 15 Italijanov. Sodeloval je v bojih za utrjene postojanke St. Rupert, Kočevje in drugod po ribniški dolini in Suhi krajini. Pri julijskem napadu na fašistično belogardistično postojanko v Žužemberku se je odlikoval predvsem v bojih za Zafaro. Prav tako je bil s svojimi borci po vseh bojih ob času vdora naših brigad na nemško zasedbeno ozemlje v Posavju.

Zaradi svojih sposobnosti je bil imenovan za namestnika komandanta XII. brigade, ki se je predvsem odlikovala v bojih z Nemci. Po kapitulaciji Italije je bil v Novem mestu, nato pa odšel v Šerčerjevo brigado, kjer je postal komandant bataljona. Udeležil se je bojev XIV. divizije za Kočevje v decembru 1943, v januarju pa je s XIV. divizijo odšel iz Bele krajine preko Vivodine in Hrvaške proti Štajerski, kamor je divizija prispela 6. februarja 1944. V silnih bojih, v katere je bila divizija takoj po svojem prihodu na Štajersko zapletena, je Ilija Badovinac pri prehodu Gračnice še razbil nemško zasedo, potem pa, ko je dvigal sovražno brzo-strelko, omahnil smrtno zadet.

Tovariš Ilija Badovinac je bil med onimi borci, ki se je vsakemu vtisnil v spomin, kdor ga je poznal. Preprosti belokranjski kmet si je med narodno-osvobodilno borbo s svojim osebnim junastvom in spretnim vodstvom svojih enot nabral toliko slave, da živi še danes v spominu Bele krajine in Dolenjske kot junak. Bil je strah Italijanov in domačih izdajalcev. S svojimi pogumnimi nastopi je hrabil tudi civilno prebivalstvo in večaj njegov odpor proti okupatorju, njegovi borci pa so videli v njem svetel lik junaka, ki jim je bil vedno že s svojo prisotnostjo zagotovilo uspeha. Zato se je tudi naš njegovim domom znesel ves bes okupatorja, ki mu je mater odgnal v koncentracijsko taborišče, dom mu pa popolnoma uničil in ga porušil do tal.

Krepko razviti, postavni Ilija je bil izredno hraber v napadih in neizprosen maščevalec okupatorjevih zločinov. O njegovih pogumnih dejanjih kroži še danes med stariimi borci in med prebivalstvom nebroj zgodb, ki dokazujejo, kako iskreno radi so ga vsi imeli.

OB 22. DECEMBRU

Armada svojemu ljudstvu

Garniziji v Črnomlju in Novem mestu eta samo letos prispevali 83.380 prostovoljnih delovnih ur pri javnih delih.

Ljubezen ljudstva na Dolenjskem do svoje vojske je izza let narodnoosvobodilne borbe že dobro poznana. Ze med vojno je borec rad zamenjal, če mu je to le dopuščal čas, puško za koso ali plug in pomagal kmetu na polju, ki je ekrbel za svoj in za borčev kos kruha. Ko so po vojni pustili fašistični osvajalci v naših krajih na tisoče porušeni hiš, gospodarskih zgradb, porušeni mostovi, železnice, raznih poselopij itd., je ležala pred nami obnova domovine kakor ogromno breme. Požgane vasi, porušena prebivališča — vse to je čakalo na pridne roke ljudstva. Desettisoči so priskočili na pomoč, ko je pozvala Partija narod k obnovi. Na pomoč je prišla tudi naša Armada kot nerazstavn del svojega ljudstva.

Kdo je pisal v povojnih letih vsa prostovoljna dela v naših okrajih? Točnih podatkov menda ne bi nikjer več dobil. Marsikaj bi bilo treba oceniti, o marsičem govori samo še spomin, da so to ali ono reč zgradili »udarniki«, kakor smo navadno pravili prostovoljcem. Zato bi zaman danes iskal tudi zapiskov, koliko so v vseh preteklih letih naredili v korist javnosti naši vojaki, pripadniki Armade, v dolenskih okrajih.

Za leto 1951 pa je slika malo boljša. Enote garnizije v Črnomlju so na primer letos do konca novembra prispevale pri najrazličnejših delih 42.380 prostovoljnih delovnih ur! Kje je ta pomoč? Vojaki in oficirji, naše JA so obiskovali med letom kmečke delovne zadruge in jim pomagali pri njihovem delu; priskočili so na pomoč na državnih posestvih, pomagali so siromašnim kmetom in raznim podjetjem. V Črmošnjicah je na primer 15 vojakov pomagalo 15 dni v trgatvi, pri pobiranju koruze in kohanju krompirja. Pomoč krepkih fantov se je seveda posestevu izdatno poznala!

V Krupi so vojaki orali z dvema paroma konj, deset vojakov pa je 25 dni pomagalo pri kohanju krompirja in repe.

Težko bi šlo brez njih, ker je delavcev posestevu vedno primanjkovalo.

Združniki v Gribljah so hvaležni črnomlajskim borcem JA. Kar 15 jih je prišlo na pomoč pri jesenskih delih, še bolj pa so se pomoči iz Armade razveselili združniki na Stražnjem vrhu: 20 vojakov je 25 dni pomagalo pri trgatvi, 20 parov konj pa je vozilo les za gospodarske zgradbe. Samo tej kmečki zadrugi so naši borci prispevali 5000 delovnih ur!

Kdo bi naštel vsa dela! Na Tanči gori so pomagali vojaki pri trgatvi, v »Bel-sadu« so 25 dni pomagali pri shranjevanju in mletvi sadja, gozdni manipulaciji v Črnomlju pa je deset vojakov pomagalo skoraj meec dni pri odpremu lesa. Pri pogozdovanju v Beli krajini so borci prispevali 300 delovnih ur.

Za tlakovanje ceste skozi Črnomelj so borci JA letos opravili 4000 delovnih ur, pri igradnji mostu pa so prispevali 300 ur. Pomoč na železnici, okrajnemu magazinu, pa v oranju na poljih siromašnih kmetov, ki so med vojno ostali brez vprežne živine — ali ni vse to kakor nekoč v partizanih, ko dostikrat nisi mogel potegniti prave meje med vojaškimi in »civilnimi« nalogami borcev?

Ne gre samo za fizično pomoč. Samo letos so n. pr. enote črnomlajске garni-

zije priredile v mestu in na vseh 43 kulturnih prireditvah, ki jih je obiskalo nad 8000 ljudi! Pristeljmo 43 predavanj, eoddelovanja na ostalih prireditvah in proslavah, pa sodelovanje oficirjev in podoficirjev v Zvezi borcev, pa delo v šahovskem klubu, fizikulturi, Aeroklubu in športu sploh, pa dobimo pravilno sliko naše Armade, ljudske vojske, legitimacijo Titovih borcev!

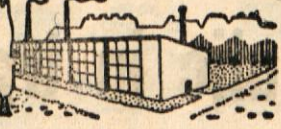
(Nadaljevanje na 5. strani)

Novomeška garnizija JA je letos ob Dnevni vstaje podarila mestu nov most v Ragov log

IZ NAŠIH KRAJEV

Važno obvestilo za naročnike

Današnji številki smo priložili polonice za naročnino za leto 1952. Ker bodo prihajne leto list redno prejeli samo tisti naročniki, ki bodo imeli poravnano naročnino vsaj za četrt leta vnaprej, prosimo vse stalne naročnike, da nam čimprej nakažejo celoletno, polletno ali pa vsaj četrtletno naročnino.

Ker bo »Dolenjski list« izhajal v letu 1952 v povečanem obsegu, znaša celoletna naročnina 400 din, polletna 200 din in četrtletna 100 din. Vsi naročniki, od katerih bomo do 20. januarja 1952 prejeli vsaj polletno ali celoletno naročnino, bodo sodelovali v velikem nagradnem žrebanju, o katerem smo pisali v zadnji številki.

Naročnikom, ki plačujejo naročnino za svoje ali znanec v inozemstvu, sporočamo, da znaša letna naročnina »Dolenjskega lista« inozemsko za leto 1952, leto 600 dinarjev. Obnovite vsaj četrtletno naročnino najkasneje do 20. januarja 1952, sicer bomo pošiljanje lista tem naslovnikom ustavili.

UPRAVA »DOLENJSKEGA LISTA«

Naravno gibanje prebivalstva

V OKRAJU NOVO MESTO

V novembru sta se rodila v novomeškem okraju 102 otroka (63 dečkov in 39 deklet, umrlo je 51 oseb (27 moških in 24 žensk). Porok je bilo 38.

Novo družine:

Kmečki sin Rabelj Jože iz Zameškega in kmetica Kovarčič Terenzija iz Smarja. Poštini uslužbenec Kavšek Jože iz Starega trga pri Črnomlju in kmetica delavka Skoda Jožefa iz Prekote. Trgovski pomočnik Vovk Gabrijel in trgovska poslovodkinja Zagorc Marija, oba iz Novega mesta. Kolarski pomočnik Lešnjak Franc iz St. Jerneja in kmetica delavka Gorenc Marija iz Smarja. ZidarSKI pomočnik Topolovec Franc in kmetica delavka Gorenc Kristina, oba iz St. Jerneja. Kmetovalec Gorenc Franc in kmetica delavka Slabe Ana, oba iz Smarja. Kmečki sin Krnc Jože iz Krmelja in kmetica hči Udvarc Antonija iz Gradišča.

Posestnik Rifej Anton in hči posestnika Jožef Alojzija, oba iz St. Petra. Sofer Vovk Albin iz Toplice in Zupančič Ljudmila iz St. Petra. Posestnik Zoran Alojzij iz Smarje in hči posestnika Hočevar Alojzija iz St. Petra.

Kmečki sin Zibert Jože iz Novega mesta in kmetica hči Barborič Mimi iz Škocjana. Kolar Zabarč Alojzij iz Rake (Krško) in kmetica hči Jerman Jožefa iz Škocjana. Kmet Virant Anton in kmetica Hočevar Jožefa, oba iz Škocjana. Kmečki sin Strupih Stanislav in kmetica hči Perše Jožefa, oba iz Toplice pri Smarjeti. Skladničnik Jančar Anton iz Smolenje vasi in Šutar Ana iz Smarje.

Gradbeni delovodja Kropčič Alojzij in kmetica hči Murn Ivana, oba iz Podturna. Sofer Sile Franc in kuhinjska pomočnica Bradac Angela iz Toplice. Delavec Pust Stefan in kmetica Cesar Ana, oba iz Globodola. Kmečki sin Sluga Franc in kmetica hči Kveza Jožefa, oba iz Mirne peči.

Kmečki sin Gorončič Feliks in Zupančič Marija, oba iz Ajdovca. Kmečki sin Zolotelj Alojzij in kmetica hči Jerše Marija, oba iz Ajdovca. Avtomobilih Stopar Jože iz Novega mesta in trg. pomočnica Božič Milena iz Dvora. Zidar Majer Stanislav in hči kmetica Kastelja Marija, oba iz Šmihela pri Žužemberku. Krojač Setničar Vinko iz Kresnice pri Ljubljani in čistilka Hren Ana iz Žužemberka. Poljski delavec Murn Franc in administratorka Hočevar Jožefa, oba iz Dvora.

Oficir JA Timka Dragan in delavka tekst. tovarne Mlinarič Monika, oba iz Novega mesta. Sin kmetica Kolenc Franc iz Jablana in delavka Ajdič Fani iz Cegeline. Sin kmetica Kum Danijel in hči kmetica Golob Albina, oba iz Straže. Sofer Mavcar Antonija iz Novega mesta in kmetica hči Wais Viktorija iz Loke pri Črnomlju. Kmečki sin Pavlenič Viktor iz Mirne peči in trgovska pomočnica Klemenčič Marija iz Suhora pri Črnomlju. Kmečki sin Pirč Franc in kmetica hči Klobučar Justina, oba iz Šmihela pri Novegemu mestu. Ključavničar Kresc Zvonc in nameštenska Veličičevič Lojzka, oba iz Novega mesta. Zeleniški delavec Pešjak Jože iz Dobrnit in škrbeč Marija iz Smolenje vasi. Kmečki sin Primc Martin iz Podgrada in kmetica hči Blažon Marija iz Dobrave.

Oficir JA Avbar Ivan in nameštenska Pate Jožefa, oba iz Kamene. Industrijski obratovodja Dular Dušan in nižji književodja Medic Ljudmila, oba iz Straže. Mehanik Falešnik Mirko iz Straže in kmetica hči Zamida Milka iz Dol. Toplice. Star. vodnik JA Vojvoj Nedeljko in prodajalka Boršnar Ivana, oba iz Šmihela pri Novem mestu.

Umrli so:

Cimermančič Martin iz Brusnic, 2 meseca. Ovnček Marija iz Dolže, 74 let. Turk Uršula iz Dolže, stara 72 let. Poglavec Rudolf iz Straže, 48 let. Sever Avgust iz Birne vasi, 49 let. Kupilnik Jakob, Smarješki Toplice.

MIRNA

Kolarsko podjetje na Mirni je s. decembra izpolnilo letni proizvodni plan. Podjetje, ki je znano po svojih kolarskih, sodarskih in mizarskih izdelkih po okraju in izven njega, se nadalje trudi za nove uspehe.

DELAVSKI SVET RUDNIKA KANJARICA DOBRO GOSPODARI

Na četrti redni seji, ki je bila 5. decembra, so člani delovnega kolektiva rudnika Kanjarica ugotovili, da so bili sklepi zadnje seje v redu izpolnjeni.

Podpredsednik upravnega odbora je podal poročilo o delu upravnega odbora, za katerega so člani delavskega sveta zelo zanimali. Razne postavke o znižanju in zvišanju stroškov in jim je podrobno razložilo računovodstvo in tovariški direktor.

Sklenili so, da bodo pokrenili vse potrebno za delovne dosege in planov in organizirali delo tudi ob nedeljah, da bodo lažje izpolnili obvezne naloge za izvoz. Kontrolirali bodo vsa stanovanja in pospešili delo pri stavbah s prostovoljnimi delom, pri čemer bo pomagala tudi uprava rudnika. Pozivili bodo še obstoječe obratne konference, na katerih bodo člani upravnega odbora posredovali članom delavskega sveta razne uredbne zakone itd. Tudi postajo za prvo pomoč bodo čimprej uredili. Postavili bodo brivnico, v katero bodo lahko zahajali tudi delavci izven rudniške kolonije.

Pred kratkom so uredili tudi štalnico, za kateri se bodo rudarji v prostem času izobraževali.

Letni plan rudnika bo izpolnjen navzile raznim težavam, katere jim večkrat povzročajo prekinitve električnega toka, nepravilni izostanki itd.

Betoniranje novega opornika dobro napreduje, saj so zabetonirali že 35 metrov. Lahko bi bilo narediti že več, pa se je zaradi stalnega deževja zemlja vrnila, s čimer zamudili vsaj mesec. Opornik bi moral biti zabetoniran 15. decembra, zaradi te zamude bo pa predvidoma šele 15. januarja 1952. Strokovnjaki, ki so prišli iz Trbovelj, se zelo trudijo, da bi bilo to delo čimprej gotovo, pri tem pa dobro učijo tudi naše delavce, ki bodo potem, ko bodo strokovnjaki odšli, lahko sami opravljali vse delo.

IZ PODGRADA

Na predvolitvah zborovanju frontovcev smo se pogovorili tudi o kulturnoprosvetnem delu. Edina želja nas vseh je, da začnemo delati tudi na tem polju. Organizirali smo mladinski pevski zbor, ki je bil ustanovljen v oktobru. Uspehi svojega dela nam je zbor že pokazal na večerni proslavi dneva Republike. Prvega uspeha smo bili vsi veseli, kako ga pa tudi ne bi bili. Še v večji verno smo se lotili dela. Pripravljamo se za 22. december. Tudi takrat bomo imeli proslavo. Na večernem sprejdu bodo sodelovali pionirji s simboliziranim vajami. Nastopili bodo tudi njihova folklorna skupina z narodnimi plesmi.

Tudi dramsko življenje nas zanima, zato smo sestavili igralsko družino, ki že prdno študira Finžgarjevo štirideljanko »Divji lovec«. Mladinci in mladinke, ki sodelujejo pri tem, so se dele lačila v vsi resnostjo, saj je čas, v katerem mislijo dati igro na oder, razmeroma kratko. Življenje pri nas se je zelo razgibalo. Zimska doba je, zato imajo šole tudi kmečka dekleta. Ker bi rade postale dobre gospodinjice, bodo obiskovale gospodinjstvo izobraževalni tečaj, ki se bo začel sredi tega meseca.

Samo volje je treba in človek se nauči marsičesa, pa imajo gaši ljudje pod Gorjanci dovolj, saj se zavedajo, da živijo v času, ko človek po trdem delu potrebuje tudi primerneje razvedrilo.

IZ NOVEGA MESTA

Slovo priljubljene z zdravniškega in kmetijskega sveta, ki je v novomeškem mestu, tovarniški del. Maselj Cirila, čet interrega oddelka javne bolnišnice. L. 1946 je prišla v Novo mesto, ki takrat še ni imelo posebnega interrega oddelka z daljšo trdiliščo. Zaorala je v ledino in ob dobrem sodelovanju zdravstvenega osebja kmalu organizirala oddelk, ki je v pomoč bolnim novomeškemu, sosednjim krajevalcem. V delo je vlagala svojo sposobnost in poživljalost, tako da se je ob slovesu spominjajo mnogi, ki so iskali v novomeški bolnišnici zdravja, v vrstah svojih sodelavcev pa bo zapustila trajen spomin. Tov. dr. Maselj Cirila, ki je že leta 1942 začela sodelovati v OF, je odšla na novo službeno mesto v Ljubljano, kjer je deluje vsi zdravstveni in nameščenci novomeške bolnišnice novih uspehov.

Mladina Novega mesta bo na poseben način čestitala borem praznik JA. Vse mladinske kulturno-umetniške skupine (pevske zbornice, orkester, solisti, folklorna skupina in druge) pripravljajo posebno prireditev, na kateri bodo povzeli vse uspehe in njihovo množico čestitka tistim, ki so jim priložili svobodo.

Ljubi moji, nikar se ne jezite name - trikrat sem bil postavljen, kakor se tej reči v tiskarni pravi, pa ni in ni bilo prostora zame v Dolenjskem listu. Malha je prepolna, da jo komaj nosim po naših vaseh in mestih. Zjad, odkar je obvezni odkup odpravljen in gre špekulantom vedno trša - cene so vsak dan nižje, marsikdo pa še vedno po stari navadi pripravja zalogo - me tu pa tam ljudje kar debelo pogledajo, ko vlečem skozí vas na hrbtu prenapolnjeno bisago novice.

Potrebuje te mašt, moko, fižol, suho meso ali kaj drugega? me sprašuje kmetic in škilijo v malho, če bi se dalo uganiti kaj nakupujem - pa nimajo sreče z menoj. Takole vam svetujem: če me še želite v hišo, kar hitro poravnajte morebitne stare dolgeve na naročnini, da se približno leto odreditne nekaj na račun, pa se homo večkrat na mesec srečavali! Ohljudili so mi namreč precej prostora na novih straneh, ki jih boste v letu 1952 prejeli precej več kakor letes. Kdor misli, da je papir zastoj, se pa bridko moti - kakor tisti kaplan v Škocjanu, ki je pridigal, da sta se v tamkajšnji okolici letos zato dva uboja pripetila, ker ljudje ne hodijo k maši. Škoda, škoda, da ga nisem slišal, gospoda kaplan! To bi mi jih povedal! Če bi tisti, ki se tepo, tako malo vina popili kot ga gospod kaplan na tešče, no, potem ubojev res ne bi bilo. Za prepešaje in pobojnice pa imamo seveda pripravljene zakone in kazni - zato le brez skrbi, tudi brez ropotanja s priznico bo vsak dobil to, kar mu gre, če je z zakoni skrega...

Kje sem zadnjič običal! Aha, v luknjiški hostli! Lepe spomine imam na gozdni nad Luknjo. No, primahal sem jo v Globodol. Že od daleč so me pozdravljali rički globodolske šmarnice, prelepe, zlahne goščice... Blizu vasi sem našel na starega moža, ki je pljuval po tleh in preklinjal, da se je kadilo za njim.

»Oče, kaj tuhtate?« ga pobaram. »Šmentana strelha, kaj sprašuješ vse gre narobe! Po novih uredbah se prašajo in mašiti nočejo več, pa šmarnice se počenila in še 5 kovačev ne dobim za liter...«

»Le pogum, oče, sem ga tolažil; sprejeli kleti, da bo zaradi odkupa vse hudič vzel zdaj se jezite, ker oddaje ni več! Za tisti vas kis pa tudi 2 kovačev kmalu ne boste več dobili, saj je letos še pošteno vino tako kislo, da vam srcajo na hrbtu skupaj potegne, če je razstrgana...«

Prehitel sem možaka in jo ubiral po cesti, ki je potrebna povzvalja, kakor suha zemlja deža. Kmalu sem srečal staro ženo, ki je kar urno drobila svojih sedem križev.

telesno čil in zdrav. Pokornost mu odpuščala le noge. Vedre volje nam je pripravljale svoje doživljaje v življenju. Zlostil ga je, da je ostal sam, kajti vsi sovrstniki in prijatelji iz mladostnih časov so že umrli.

Želim mu še mnogo zdravih in veselih let!

IZ ST. PETRA

Krajevna zveza borcev je precej delavna, saj smo imeli ustanovni občni zbor šele prve mesece letos in vendar imamo v tem letu že precej vidnih uspehov. Tudi občni zbor smo v zvezi s tekmovanjem izvedli prav dobro in brez kakršnekoli pomoči. Znanjalski smo odbor od 13 na 9 članov, ker je dosedanja neudležba na sejah ovirala vse delo organizacije.

Pripravljamo se na deseto obletnico JA. Za ta dan bomo pritegnili k sodelovanju čimveč ljudi. Na našo sejo smo povabili koordinacijski odbor. Dogovorili smo se, da bodo pri proslavi sodelovali vse organizacije, vodila pa bo Zveza borcev. Sodelovala bo tudi mladina predljudske vzgoje, ki bo nastopila na odru, spetili pa se bodo udeležili proslave v uniformah.

Tudi druge organizacije so prav delavne, kar smo videli v poročilih na občnih zborih vaskih odborov OF. Čeprav večkrat mislimo, da nismo nikomur v korist, smo vendar dosegli le precej uspehov.

Mladina v St. Petru je že imela volitve, sedaj pa se pripravila za Novoletno jelko, pri kateri bo nastopila z igro. Tudi mladinski aktiv Lutersko selo je pripravil igro, ki jo je imel 16. decembra. Ta aktiv je bil ustanovljen šele letos septembra, pokazal pa je izredno voljo in zanimanje za sodelovanje z ostalimi organizacijami. Nerazumevanje na kažejo nekateri starejši ljudje, ki ne zapuajo oblasti in si predstavljajo, da se mladina v svojih organizacijah le pohujšuje ne pa vzgaja.

Naše zaključno delo za letos bo Novoletna jelka, ki jo priredi odbor Zveze borcev s pomočjo ostalih organizacij. Na proslavo Novoletne jelke vabimo že sedaj, saj je čisti dobriček namenjen za ograjo spomenika, ki smo ga letos postavili našim borcem, ki so dali svoja življenja za našo svobodo.

O gospodinjstvem, kmetijskem in sadlarskem tečaju za bomo poročali drugič.

Marija Gregorič

TUDI V BRUSNICAH SO ZAČELI

V prostorih osemletne šole je vsak četrtke zelo živahno. 18 deklet iz vasi Velike Brusnice, Ratež, Dol. Suhadol tekmuje med seboj, katera bo boljša gospodinja. Znanje, ki za dolžje pri pouku in v gospodinjstvem tečaju, skušajo tudi praktično uresničevati. Želimo, da bi ta praktični gospodinjški tečaj v našem kraju vzbudil mnogo zanimanja za izobraževanje žen in deklet. Saj dobra gospodinja še vedno tri ogre pri hiši podpira!

J. R.

»VSEH 9« PRVAK NOVEGA MESTA ZA LETO 1951

5. decembra letos je bilo zaključeno kegljaško prvenstvo Novega mesta, ki je trajalo od 19. novembra dalje. Na prvenstvu se je za častni naslov »Prvak Novega mesta« v kegljanju za leto 1951 boriš šest kegljaških klubov: Vseh 9, Luknja, Dama, Kmet, Planka in Metla. Vse prvenstvene tekme so bile odigrane na kegljišču gostišča Lampret na Bregu. Triurnim napetim vsakovčernim tekmam je prisostvovalo veliko število gledalcev, ki so lepa potezo polno sponzorstva in zanimanja za burmin sponzorstvom. Ob zaključku tekmovanja so bile tekmovalnim klubom podeljene diplome. Poleg diplom sta bili podeljeni dve častni diplom. Prvo je prejel najstarejši kegljaški mošter tov. Ferdo Buk, kapetan kluba »Planka«, ki niš manj kot 45 let in uspešno nastopa v tej športni panogi. Drugo častno diplomo je prejel najuspešnejši kegljač tega prvenstva tov. Karel Fišar, član kluba »Vseh 9«, ki je v 90 lučah podrl 181 kegljev.

Častni naslov »Prvak Novega mesta« v kegljanju za leto 1951 si je priboril z absolutno zmago kegljaški klub »Vseh 9«, ki je osvojil vseh 10 točk in podrl 1237 kegljev.

Vrstni red ostalih klubov je naslednji:

1. KK Vseh 9	10 točk	1237 kegljev
2. Luknja	8	1048 "
3. Dama	6	1048 "
4. Kmet	2	1058 "
5. Planka	2	1058 "
6. Metla	0	923 "

Vrstni red posameznih igralcev pa je sledeč:

1. Fišar	181 K	Vseh 9
2. Bernard	160 K	Planka
3. Berger	145 K	Planka
4. Adam Ivan	145 K	Kmet
5. Mežnaršič V.	143 K	Luknja
6. Burtja	142 K	Vseh 9
7. Barantini	142 K	Vseh 9
8. Pavlin	141 K	Luknja
9. Novak J.	136 K	Vseh 9
10. Pikelj	133 K	Kmet
11. Jerman	133 K	Vseh 9
12. Barbil	129 K	Luknja

Vse prvenstvene tekme je kot glavni sodnik teledno vodil tov. Riko Urh, kot sodnik pa tov. Robert Romih.

Vsem kegljaškim klubom, ki so več ali manj uspešno zastopali svoje ime na letošnjem prvenstvu iskreno čestitam in jim želimo, da na prihajajočem prvenstvu še dosežejo lepše uspehe. Svečanemo zaključno so poleg ostalih prisostvovali tudi predstavniki oblasti.

STRELCI SO TEKMOVALI

Okrajni odbor strelske družine Novo mesto je na čast desete obletnice ustanovitve JA razpisal tekmovanja strelskih družin za naslov najboljšie skupine v okraju. Strelska tekmovanja na strelišču v Gotni vasi se je v nedeljo 16. decembra udeležilo sedem skupin: Strelska ekipa družine »Gorjanci« iz Novega mesta, ekipa družine Okrajne ljudskega odbora, tekstilne tovarne, ekipa strelske družine Urna sela, Mirna peč, St. Peter in Gabriele. Povprečni doseženi rezultati so bili dokaj slabi, kajti puške, s katerimi tekmovanja strelske družine, so sicer dobro razpoložene municije, za kakšno precizno streljanje pa se daleč ne.

Vrstni red po doseženih rezultatih (številu krogov) je naslednji:

(Nadaljevanje s 4. strani)

Skoraj nič manj niso pomagale enote garnizije v Novem mestu. Mesto je ponosno na novi most v Ravog log, ki so ga borci JA na Dan vstaje podarili meščanom potem, ko so vložili vanj 16 tisoč 262 ur prostovoljnega dela! Na raznih delih pri popraviljanju številnih potov in pri pomoči pri tlakovanju ceste skozí Novo mesto, pri razkladanju gradiva na postaji itd. so borci JA v Novem mestu in okolici opravili nad 13.000 prostovoljnih ur, skupno pa letos 41.000 delovnih ur.

Samo črnomaljska in novomeška garnizija sta letos pripevali svojemu ljudstvu 83.380 ur prostovoljnega dela v javnih delih! Ne v besedah, temveč v dejavnih delih se kaže naša stvarnost: Partija - Tito - Armada - in ljudstvo, to je v novi Jugoslaviji eno življenje!

VAŠ JANEZ POPOTAJ

Znana gostilna
„Na vratih“
Je spet odprta. Nudi mrzla in topla jedila ter pičaje vsih vrst. - Za obisk se priporoča.
Helena Obrez

FIZKULTURA ŠPORT SAHA

»VSEH 9« PRVAK NOVEGA MESTA ZA LETO 1951
5. decembra letos je bilo zaključeno kegljaško prvenstvo Novega mesta, ki je trajalo od 19. novembra dalje. Na prvenstvu se je za častni naslov »Prvak Novega mesta« v kegljanju za leto 1951 boriš šest kegljaških klubov: Vseh 9, Luknja, Dama, Kmet, Planka in Metla. Vse prvenstvene tekme so bile odigrane na kegljišču gostišča Lampret na Bregu. Triurnim napetim vsakovčernim tekmam je prisostvovalo veliko število gledalcev, ki so lepa potezo polno sponzorstva in zanimanja za burmin sponzorstvom. Ob zaključku tekmovanja so bile tekmovalnim klubom podeljene diplome. Poleg diplom sta bili podeljeni dve častni diplom. Prvo je prejel najstarejši kegljaški mošter tov. Ferdo Buk, kapetan kluba »Planka«, ki niš manj kot 45 let in uspešno nastopa v tej športni panogi. Drugo častno diplomo je prejel najuspešnejši kegljač tega prvenstva tov. Karel Fišar, član kluba »Vseh 9«, ki je v 90 lučah podrl 181 kegljev.

Častni naslov »Prvak Novega mesta« v kegljanju za leto 1951 si je priboril z absolutno zmago kegljaški klub »Vseh 9«, ki je osvojil vseh 10 točk in podrl 1237 kegljev.

Vrstni red ostalih klubov je naslednji:

1. KK Vseh 9	10 točk	1237 kegljev
2. Luknja	8	1048 "
3. Dama	6	1048 "
4. Kmet	2	1058 "
5. Planka	2	1058 "
6. Metla	0	923 "

Vrstni red posameznih igralcev pa je sledeč:

1. Fišar	181 K	Vseh 9
2. Bernard	160 K	Planka
3. Berger	145 K	Planka
4. Adam Ivan	145 K	Kmet
5. Mežnaršič V.	143 K	Luknja
6. Burtja	142 K	Vseh 9
7. Barantini	142 K	Vseh 9
8. Pavlin	141 K	Luknja
9. Novak J.	136 K	Vseh 9
10. Pikelj	133 K	Kmet
11. Jerman	133 K	Vseh 9
12. Barbil	129 K	Luknja

Vse prvenstvene tekme je kot glavni sodnik teledno vodil tov. Riko Urh, kot sodnik pa tov. Robert Romih.

Vsem kegljaškim klubom, ki so več ali manj uspešno zastopali svoje ime na letošnjem prvenstvu iskreno čestitam in jim želimo, da na prihajajočem prvenstvu še dosežejo lepše uspehe. Svečanemo zaključno so poleg ostalih prisostvovali tudi predstavniki oblasti.

STRELCI SO TEKMOVALI

Okrajni odbor strelske družine Novo mesto je na čast desete obletnice ustanovitve JA razpisal tekmovanja strelskih družin za naslov najboljšie skupine v okraju. Strelska tekmovanja na strelišču v Gotni vasi se je v nedeljo 16. decembra udeležilo sedem skupin: Strelska ekipa družine »Gorjanci« iz Novega mesta, ekipa družine Okrajne ljudskega odbora, tekstilne tovarne, ekipa strelske družine Urna sela, Mirna peč, St. Peter in Gabriele. Povprečni doseženi rezultati so bili dokaj slabi, kajti puške, s katerimi tekmovanja strelske družine, so sicer dobro razpoložene municije, za kakšno precizno streljanje pa se daleč ne.

Vrstni red po doseženih rezultatih (številu krogov) je naslednji:

(Nadaljevanje s 4. strani)

Skoraj nič manj niso pomagale enote garnizije v Novem mestu. Mesto je ponosno na novi most v Ravog log, ki so ga borci JA na Dan vstaje podarili meščanom potem, ko so vložili vanj 16 tisoč 262 ur prostovoljnega dela! Na raznih delih pri popraviljanju številnih potov in pri pomoči pri tlakovanju ceste skozí Novo mesto, pri razkladanju gradiva na postaji itd. so borci JA v Novem mestu in okolici opravili nad 13.000 prostovoljnih ur, skupno pa letos 41.000 delovnih ur.

Samo črnomaljska in novomeška garnizija sta letos pripevali svojemu ljudstvu 83.380 ur prostovoljnega dela v javnih delih! Ne v besedah, temveč v dejavnih delih se kaže naša stvarnost: Partija - Tito - Armada - in ljudstvo, to je v novi Jugoslaviji eno življenje!

VAŠ JANEZ POPOTAJ

Drobine iz dolenske popotne malhe

»Dobar dan, mati! Le urno stopiva, da bova prej zjutraj, se v grad, Micka mi je manjkalo, nje pa ne sem z oknov. Mirenčani, ali boste res še potakali, da vam čas poje to, kar ste s trudom postavili! Tudi Trebanjce je bilo treba lep čas dragati, potem je pa šlo (samo na dimnike so pozabili v Trebnju!) Zjad pa imajo dvoje: združeni dom in prekaljevalnico hkrati... Na Mirni sem se ogledal še kanalizacijo pred telovadnim domom, pa sem imel kar dovolj.

V Mokronogu so mi povedali, kako so prišli ob blago, ki je bilo v izločbi, ta pa neredo, sem si mislil, nato pa obiskal tistih samo z žebeljem priprjena. Prav vam je, 6 valencev v dežlarskem podjetju, ki so obljubili, da bodo takoj po izpiti zavili še malo na mladinsko progo. No, za izpite ko vsi dobili čas, za progo pa potem nobeden. V Rakovniku sem se skoraj zgubil na prezaviti čisti skozí vas, v St. Rupertu pa sem obžaloval ljudi, ki bodo tudi letos vso zimo na prostem čakali na vlak...

Kmalu sem bil že hribe blizu Škocjana. V Zloganju sem se ustavil pri vsakem rezevu, ki ima samo 16 ha zemlje, pa kaj, ko ni od tega nobenih dohodkov! Dela in dela, pa vse samo za druga, sam pa živ kar od čudežev ali pa od ameriških paketov, kaj se ve.

»Pa nekaj ti je le zraslo, France, ali ne? sem ga popprašal.

»I, kaj, seveda zraste, pa kaj imaš od tega? Bilo žito oddaš državi do zrna in še več, živino in mašč. odšča, pa še vino in druge valonce pripravi, od vsake tege pa še dolke plašani, da si ves črn! Prašiči ti počrkajo kakor muhe v jeseni, kotomi prav tako, če jih seruda lisica ne znoši, potem pa živi če moreš. In zdaj - ti pride še teta iz Amerike na obisk! Rada bi ostala tu kakšna dva meseca.

Pa kakšne stvari je prinesla s seboj! Človek bi se v zemljo udri zaradi same revščine. Človek bi se v zemljo udri - račun nazaj bo morala teta, čeprav imamo toliko zemlje. Pa je boljše, da se vrne čimprej, kajti nih se ne ve, kaj bi se ji znalo pripetiti. Dobro vem, da so nekemu Amerikancu zadnjič pri nas kar na cesti vzeli luksuzni avtomobil, čeprav je imel vse papirje v redu.

Take mi je dobil France in potolžil, da da je njera in nekateri zaradi same revščine ne sram, da so člani OF (resnici na ljubo) bodi povedano: tudi Fronte je sram, da ima take člane, samo da jih še ni pometala iz svojih vrst, to je škodljivo! Francetov pa je v okolici Škocjana in Zloganja več. Tako dolge jezike imajo, da se sami sebi še smilijo.

Dovolj za danes. Prihodnji teden pa iz St. Petra in Novega mesta! Se bo veselo!

VAŠ JANEZ POPOTAJ

